

Соцыум

Лёсы папярковых трафеяў

Тэма вяртання (не абавязкова, вядома, фізічнага) страчаных Беларуссю культурных каштоўнасцяў трывала замацавалася на парадку дня ледзь не з першых дзён атрымання нашай дзяржавай незалежнасці. Лейтматыў яе зразумелы: у ваенныя дні іншыя ліхалеці мы панеслі непараўнальна больш, і цяпер нашы скарбы раскіданыя не раўнучы па ўсім свеце. З гэтым і сапраўды не паспрачаешся.

Ілья СВІРЬІН

Але міжнародны навукова-практычны семінар "Страчаныя і перамешчаныя культурныя каштоўнасці: беларускі кантэкст", які прайшоў у Рэспубліканскім інстытуце вышэйшай школы, адкрыў яшчэ адно вымярэнне праблемы. Аказваецца, у выніку апошняй вайны мы не толькі страцілі ўласныя здобыткі, але і набылі — што праўда, чужыя. Прычым яны надзвычай цікавыя заходніх даследчыкаў — іх на семінары прыбыла цэлая кагорта, уключна з легендарнай прафесаркай Гарвардскага ўніверсітэта Патрыцыяй Грымстэд, якая зрабіла сабе гучнае навуковае імя дзякуючы даследаванням гісторыі Метрыкі ВКЛ і наогул дакументальнай спадчыны нашай часткі Еўропы.

Двойчы трафеі

Пасля вайны з аднаго краю ў іншы перамяшчаліся не толькі людзі, але і цэлыя народы, дык што ўжо казаць пра кніжныя калекцыі? З Нямеччыны на Усход ішлі трафейныя цягнікі, і частка іх грузаў асядала ў Мінску. Загадчык аддзела старадрукаў і рэдкіх выданняў Праэзданцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь Валерый Герасімаў у сваім дакладзе расповёў, як пакункі з кнігамі выгружалі ў адзін з нешматлікіх ацалелых будынкаў сталіцы БССР — Дом ураду. Гэта лічылася справядлівай кампенсацыяй: айчыныя бібліятэчныя зборы ў вайну пацярпелі проста неверагодна. Па звестках легендарнага беларусазнаўцы, доктара філалогіі Адама Мальдзіса, толькі вывезена з тэрыторыі нашага краю было больш за 2 мільёны асобнікаў. А колькі яшчэ проста згарэла?

— Маштабы таго, што мы згубілі, ужо належным чынам даследаваны, — кажа каардынатар семінара, дацэнт Інстытута бізнесу і менеджменту тэхналогій Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Анатоль Сцебурака. — У савацкі час ніхто гэтага не стараўся хаваць, а ў час па атрымання незалежнасці пачаліся таксама і захады па вяртанні страчанага. Можна камусьці яны падаюцца не надта эфектыўнымі, але сумневу няма: рух ідзе. Зусім іншая справа — тыя каштоўнасці (і найперш — кнігі і дакументы), якія былі перамешчаны на тэрыторыю Беларусі.

Працяг на старонцы 4.

Фота Ільі Свір'яна з архіва "К" Г. Аліны Саўчанка

ТРАДЫЦЫІ СТАГОДДЗЯЎ: ЭТНА+РЫЦАРЫ

Гэтыя выхадныя адзначацца адразу некалькімі яркімі падзеямі. Гаворка пра IV Міжнародны фестываль этнакультурных традыцый "Кліч Палесся", які сёння завяршае амаль тыднёвы марафон у Ляскавічах, у Нацыянальным парку "Прыпяцкі", пра чарговае Свята сярэднявечнай культуры "Рыцарскі фэст. Мсціслаў-2016", трохдзённая праграма якога сёння ўзбагаціцца яшчэ! XV Фестывалем мастацтваў "Мсціслаў-2016" Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі.

Што бачыцца за "Гарадзенскім транзітам"?

Art-блог

Канешне, я ведаў, што мяне чакалі зусім новыя мастацкія пакаленні, зусім не падобныя ні па стылі, ні па тэматыцы, ні па характары мыслення на тых "старых", хто тады, у 1950 — 1960-я ў адзіным строі будаваў на платформе дзяржаўна прынятага рэалізму выяўленчую культуру Гродзеншчыны.

Якое яно, гэта поставаеца пакаленне? Галоўнае, чым прывабіла мяне экспазіцыя, — мноствам сюрпрызаў, падрыхтаваных удзельнікамі выставы. Сюрпрызаў для тых, хто прывыкаў да наперад зададзенай тэматычнай разнарадкі, да надзвычай іерархіі сюжэтаў, да аптэкарскай дазроўкі выяўленчых сродкаў. Не менш аздаданымі аказаліся і тыя (былі такія!), хто не без зпярэдства чакаў ад выставы "самадзейнай правінцыянасці", у гады былыя сапраўды ўласцівай

Чудоўны Гродна для мяне горад асаблівы. Тут я заканчваў школу, пачынаў вучобу ў педінстытуце, упершыню сустраўся з сапраўднымі мастакамі, пазнаёміўся з Васілём Быкавым, Міхасём Васільком, Аляксеем Карпюком, Якавам Кімбергам, надрукаваў першыя опусы-рэзнізі ў "Гродзенскай праўдзе" пра мастацкія выставы, прыняў удзел як саліст у першым у рэспубліцы школьным джаз-аркестры пад кіраўніцтвам таварыша па школе, будучага вядомага кінарэжысёра Уладзіміра Арлова... Адсюль пачынаўся мой шлях у вялікае жыццё. Таму на выставу "Гарадзенскі транзіт", якая працуе ў Палацы мастацтва, я прыйшоў з асаблівым пачуццём, быццам на сустрэчу з юнацтвам, хаця і прайшло з таго часу нямала гадоў.

Барыс КРЭПАК

нашым мастацкім рэгіёнам. А аказалася, што калі паглядзець на многія творы як на нешта самастойнае, па-за кантэкстам стракатай экспазіцыі, — добрага тут няма. Хаця ад некаторых рэчаў — чаго графі прытойваць — павявае сумам, эклектычнай мешанінай, напускной глыбакадумнасцю. Прынамсі, гэта

Крытычная маса

Цаглінкі "Белай Вежы": ушыр, углыб, уверх?

XXI Міжнародны тэатральны фестываль "Белая вежа", які тыдзень таму завяршыўся ў Брэсце, нават не адкрываў, а папярэджаў 73-і сезон Беларускага акадэмічнага тэатра драмы. Дык які штуршок айчынным тэатральным працэсам далі паказаныя на форуме замежныя спектаклі?

Надзея БУНЦЭВІЧ,
Мінск — Брэст — Мінск

Аргрытанні без пытанняў

"Белая вежа" заўжды скарае колькасцю. Нават пры тым, што адзін спектакль быў адменены, а два іншыя — заменены (усё — па ініцыятыве ці віне саміх калектываў, а не арганізатараў форуму), сёлета ў Брэсце сабраліся 25 тэатраў, 18 з іх прыехалі сюды ўпершыню. На фестывалі былі прадстаўлены 16 краін, з іх 10 — постсавецкіх. У адзін з дзён ішлі пяць спектакляў, у тры іншыя — па чатыры. Усе прагляды — аншлававы. У паяц брэсцкіх газетах — безліч матэрыялаў, прычым не адно інфармацыйных, а аналітычных, з выкарыстаннем думак, выказаных крытыкамі ў час штодзённых абмеркаванняў. Палітра тэатральных жанраў, форм, кірункаў — самая размаітая. Не было хіба тэатраў лялек, але недароблены навабод насупраць асноўнай фестывальнай плядоўкі (дарэчы, адной з заздзейнічаных пляц) красамоўна сведчыць: будучы і лялькі, як у мінулыя гады. Бо фестываль не тупае на месцы, а з кожным годам дадае творча-арганізацыйных цаглінак у сваё збудаванне.

Чаго ж яшчэ жадаць? Лепшай, калі можна так сказаць, лагістыкі. У дадзеным выпадку — маршрутаў запрашаных калектываў. Рухаючыся ў Брэст, Чарнігаўскі тэатр даў "па дарозе" два спектаклі ў Гомелі. Румынскі калектыў — спачатку меў фуруор у сталіцы, на сэрце Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра. Але ўсё гэта сыходзіла ад саміх гаццей. Чаму б не парупіцца і беларускаму боку? Тым больш Міжнародны фес-

тываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску такое практыкаваў. І не ён адзін!

Прывяду канкрэтны прыклад. "Белая вежа" завяршылася 16 верасня. А 18-га ў паўпустой зале Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра ішла "Свалачная любоў" Рускага драматычнага тэатра Літвы — абменныя гастролі між згаданымі калектывамі. Пакінем за дужкамі, чаму адметны вільнюскі спектакль не атрымаў належнага розгаласу сярод нашай тэатральнай грамадскасці. Закэнтуем тое, што ён мог бы ўпрыгожыць і брэсцкую афішу — нават па тэрмінах. А тым больш, па сваім узроўні! Творча перапрацаваная аповесць Паўла Санаева "Пахавайце мяне за плітусам" паўстала як гісторыя вайны і каханя — праз бескантактны метад існавання артыстаў (рэжысёр — Агньюс Янкавічус), сярод якіх асабліва вылучалася Інга Машкарына (Бабуля), а таксама праз удалае выкарыстанне відэа- (мастак — Лаўра Луйшайціц) і музычнага шэрагу. Сапраўдны фестывальны спектакль!

Дададзім, што гэтыя "дадатковыя", хай і пазафестывальныя паказы мялі б працаваць на яшчэ большую папулярнасць "Белай вежы" ў нашай краіне і, адначасова, на прыцягальнасць форуму сярод яго удзельнікаў. Што ж да каштарэсу, дык некаторыя калектывы з'яжджалі не адразу, заставаліся на абмеркаванні, эжскурсіі, прагляды спектакляў калег. А шлях некаторых увогуле пралягаў праз Мінск ці іншыя нашы гарады. Чаму б не скарыстоўваць усё гэта?

Сярод пажаданняў, што не ўпершыню выказваюць калектывы-удзельнікі (хто — усьлях, хто — угодзі, праз нябачныя сплёзы), ёсць і прапа-нова адмовіцца ад вызначэння лаб-рэзатыва. Пытанне гэта спрэчнае, абмяркоўвалася неаднаразова, летасць фестываль і сапраўды не вызначаў "месцы" — у гонар свайго юбілею. Калі ж задумацца, дык і сапраўды — надта розныя спектаклі ўдзельнічаюць у фестывалі, параўноўваць іх бывае цяжка.

Працяг на старонках 6 — 7.

Тым не менш на выставе "Гарадзенскі транзіт" ёсць што паглядзець, ёсць пра што падумаць, у тым ліку і пра перспектывы далейшага развіцця ўсяго нашага мастацтва. Бо, што ні кажа, любая рэзганальная выстава — гэта ў мініяцюры лютэрска складаных і нярэдка супярэчлівых працэсаў, усяго таго, што адбываецца ў нацыянальным мастацтве Беларусі. Мяркую, што самае каштоўнае ў пошуках мастакоў Гродзеншчыны — гэта імкненне прамаўляць сваім голасам, хай ён нават будзе не вельмі гучным, і праверка сваёй здольнасці весці размову з гледачом "ад першай асобы". А гэта вельмі важна: навушчыца і ўмець гаварыць менавіта так.

Заканчэнне — на старонках 8 — 9.

22 верасня Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка правёў сустрэчу з Сінодам Беларускай праваслаўнай царквы.

Падчас мерапрыемства, паведамляе БелТА, Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што БПЦ займае вядучае месца ў жыцці краіны, аднак у нас ёсць і іншыя канфесіі.

— Мы разлічваем на больш глыбокую ўключанасць царквы ў сацыяльны працэс, — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Вельмі важна, каб праваслаўная царква працягнула садзейнічаць умацаванню міжканфесійнай згоды ў Беларусі, дэманструючы ўзор цывілізаваных адносін. Мы заўсёды мірна існава-

дзе аказваць усямерную падтрымку духоўным школам БПЦ у падрыхтоўцы свяшчэннаслужыцеляў. Так, як і іншым царквам.

Акрамя таго, падчас сустрэчы Аляксандр Лукашэнка заявіў пра тое, што дзяржава, царква і грамадства павінны разам адраджаць помнікі гісторыі і культуры.

— Царква заўсёды натхняла дойлідства на стварэнне архітэктурных шэдэўраў, — сказаў Прэзідэнт Беларусі. — Многія храмы ў краіне з'яўляюцца помнікамі гісторыі і культуры, і сёння гэтыя збудаванні маюць патрэбу ў асаблівай увазе. На працягу многіх гадоў дзяржава рэгулярна аказвае і будзе аказваць пасильную дапамогу ў іх аднаўленні. Разам з тым у святароў

Крок да аховы каштоўнасцей

21 верасня Беларусь і ЗША заключылі міжуродавае пагадненне аб абароне і захаванні некаторых культурных каштоўнасцей. Урачыстая цырымонія падпісання гэтага документа адбылася ў час знаходжання міністра замежных спраў Беларусі Уладзіміра Макея ў Нью-Ёрку.

Як паведамілі ў Міністэрстве замежных спраў, у мерапрыемстве ўзялі ўдзел прадстаўнікі кіраўніцтва Сусветнага юрыдычнага кангрэса і дзяржаўнага дэпартаменту ЗША. Ад імя ўрада Беларусі пагадненне падпісаў Уладзімір Макея, а ад імя ўрада Амерыкі — старшыня Камісіі па ахове і захаванні культурных каштоўнасцей Лэслі Уайт.

Кіраўнік Беларускага МЗС у выступленні на цырымоніі падкрэсліў,

што падпісанне пагаднення стварае трывалую юрыдычную аснову для міжуродавага супрацоўніцтва Беларусі і ЗША ў галіне аховы і абароны культурных каштоўнасцей. Гэта абумоўлена тым, што многія знамяніты амерыканцы маюць беларускія карані і многія беларусы пакінулі свой след у амерыканскай гісторыі.

Таксама Уладзімір Макея адзначыў, што пагадненне сведчыць аб паляпшэнні палітычных адносін паміж дзвюма краінамі, прымаючы пад увагу, што Беларусь і ЗША не заключалі міжуродавых пагадненняў на працягу апошніх двух дзесяцігоддзяў.

Факт падпісання пагаднення быў пазітыўна ўспрыняты ўрады ўладальнікамі цырымоніі. У сваіх выступленнях прадстаўнікі амерыканскага боку адзначалі важнасць сумеснай работы ўрада ЗША і ўрада Беларусі

па рэалізацыі пагаднення на практыцы. З прадстаўнікамі юрыдычнай грамадскай дасягнуты дамоўленасці аб прадаўжэнні кантактаў, у першую чаргу ў сферы гандлёва-эканамічнага ўзаемадзеяння.

Варта таксама адзначыць, што камісія ЗША па ахове і захаванні культурных каштоўнасцей з'яўляецца установай урада ЗША. Камісія займаецца пошукамі і падрыхтоўкай дакладаў аб пахаваннях, манументах і гістарычных будынках ва Усходняй і Цэнтральнай Еўропе, якія звязаны са спадчынай грамадзян ЗША, а таксама ва ўзаемадзеянні з дзяржавамі гэтага рэгіёна аказвае садзейнічанне па абароне і захаванні гэтай уласнасці. Рэспубліка Беларусь стала 25-й краінай, з якой падпісанне пагаднення аб абароне і захаванні некаторых культурных каштоўнасцей.

I адраджаць помнікі гісторыі і культуры

лі дзякуючы разумнай, узаважанай палітыцы дзяржавы і праваслаўнай царквы адносна католікаў і іншых вернікаў. Мая пазіцыя адназначная: нам дзеляцца ў гэтым свеце няма чаго. Вы як магутная, буіная канфесія павінны іншым паваяваць і падтрымліваць.

Значым напрамкам дзейнасці царквы, адзначыў Аляксандр Лукашэнка, з'яўляецца выхаванне падрастаючага пакалення і прыцягненне яго да ўдзелу ў розных сацыяльных праектах.

— У краіне створаны цудоўныя ўмовы для вучобы і працы, вядзецца работа па падтрымцы таленавітай моладзі, — заявіў Прэзідэнт Беларусі. — Аднак перад грамадствам рэгулярна ўзнікаюць новыя задачы, у вырашэнні якіх неабходны больш актыўны ўдзел царквы. Я не скажу, што дзяржава і святары мала робяць, але трэба знайсці той далікатны падыход, які ўласцівы царкве ў гэтым працэсе. Яна павінна мець ініцыятыўны, адукаваны і высокамаральныя кадры. Таму дзяржава аказвае і бу-

дзецца магчымаць на сваім узроўні звярнуцца да людзей, не толькі да дзяржавы, з заклікам аб удзеле ў адраджэнні страчанага.

Кіраўнік краіны адзначыў, што розныя напрамкі супрацоўніцтва дзяржаве і царкве дзевяцідзеці развіваць разам. Акрамя таго, Прэзідэнт выказаў упэўненасць, што "наша далейшая работа будзе па-ранейшаму мець стваральны характар і дасць магчымаць скаардынаваць намаганні па ўмацаванні грамадства і яго духоўным узабагачэнні".

— Будучыня царквы шмат у чым залежыць ад усведамлення ёю неабходнасці павелічэння духоўнага складніка ў сацыяльных працэсах, што адбываюцца ў Беларусі. Наш народ заўсёды арыентаваўся на высокую гуманістычныя дасягненні, прытрымліваўся лепшых прыкладаў маральнасці. Здаўна менавіта царква служыла вешчунам надзеі і веры, дапамагала чалавеку на шляху да хрысціянскага ідэалаў. Яе аўтарытэт і вопыт сёння запатрабаваны, як ніколі, — падкрэсліў падчас сустрэчы Кіраўнік дзяржавы.

Брэсцкая крэпасць. Казахстан

Нацыянальная бібліятэка Беларусі 19 верасня стала месцам прэзентацыі ўнікальнай кнігі — "1941. Брэсцкая крэпасць. Казахстан". Аўтар — Ляйла Ахметава, доктар гістарычных навук, прафесар, акадэмік Гуманітарнай акадэміі Рэспублікі Казахстан, журналіст, — прымеркавала выданне да 75-годдзя пачатку Вялікай Айчыннай вайны.

Аліна САЎЧАНКА

За плячыма спадарыні Ахметавой больш за 700 артыкулаў, брашуры і кнігі. Менавіта гэтая работа прысвечана апісанню падзей напярэдняй вайны на тэрыторыі Брэсцкай крэпасці, пачатку вайны і ўдзелу ў абароне воінаў-казахстанцаў, у тым ліку тых, хто да гэтых часоў лічыўся зніклым без вестак. Журналіст ад-

Ляйла Ахметава падчас прэзентацыі.

сочвае не толькі іх гераічныя гісторыі, але і месцы пагібелі і пахавання. Архіўныя дакументы і ўстаўміны сведкаў сталі асновай для сістэматычнага апаведу.

На імпрэзе было падкрэслена, што дзякуючы Фонду першага Прэзідэнта Рэспублікі Казахстан Нурсултана Назарбаева за апошнія пяць гадоў было надрукавана 10 кніг пра Вялікую Айчынную і тры з іх — тысяча падаў на беларускай Брэсцкай.

Кніга "1941. Брэсцкая крэпасць. Казахстан" пісалася 48 гадоў. Першы матэрыял, які ў выніку стаў часткай работы, Ляйла Ахметава надрукавала ў рэспубліканскай газеце, калі ёй было 14 гадоў. Аўтар з юнацтва адчувала нежаданне савецкіх улад падкрэсліваць нацыянальнасць удзельнікаў вайны, пра палонных увогуле было прынята маўчаць. Яшчэ не так даўно былі вядомыя імёны толькі 30 казахстанцаў, што гераічна адстойвалі Брэсцкую крэпасць. Ахметава ж узяла каля 150 прозвішчаў сваіх суайчыннікаў. Таму спрыяе незалежны статус дзвюх былых савецкіх рэспублік, сённяшняя ўсеагульная інфарматызацыя, інтэрнэт. Дарчыня, па прызнанні Ахметавой, ёй было вельмі лёгка працаваць з супрацоўнікамі Мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць — герой" як дыстанцыйна, так і ў яго арганізацыі.

Нацыянальная бібліятэка атрымала ў падарунак некалькі асобнікаў кнігі "1941. Брэсцкая крэпасць. Казахстан". Дырэктар галоўнай кніжніцы краіны Раман Матульскі паабяцаў перадаць экзэмпляры бібліятэкам-партнёрам па ўсёй краіне.

Фота аўтара

Тыдзень кітайскага

Сёння ў Мінску завяршаецца чарговы фестываль кітайскага кіно, які доўжыўся з 20 па 24 верасня.

Фестываль кітайскага кіно ўжо не першы год праводзіцца ў нашай сталіцы. Па словах першага намесніка міністра культуры Беларусі Ірыны Дрыга падчас адкрыцця падзеі, тыдзень кітайскага кінематографа паслужыць умацаванню адносін паміж Беларуссю і Кітаем у сферы культуры, а таксама беларусы будуць

мець магчымаць больш даведацца пра экраннае мастацтва кітайскай дзяржавы.

На адкрыцці фестывалю прысутнічаў і пасол Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Беларусі Цуй Цымін. Ён падкрэсліў, што ў Кітаі штогод выходзіць каля 600 карцін і яго развіццё займае другое месца пасля ЗША на сусветным рынку. Мэта тыдня — не толькі супрацоўніцтва кітайскай і беларускай кінематографістаў, але і развіццё кінамастацтва абедзвюх краін.

Акрамя прадстаўнікоў культуры і мастацтва, у адкрыцці фестывалю выступілі і творчыя калектывы: вакальна-харэаграфічны "Валачобнікі", ансамбль салістаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў "Беларуская песня", вакальны ансамбль кітайскіх студэнтаў БДУКІМ, а таксама дует кітайскіх студэнтаў з Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

Перад паказам мастацкага фільма "Сьхыдэ, містар Пухліна!", з якога пачынаўся тыдзень кітайскага кіно, на экраны была прадэманстравана ў сіцісмім фармаце

гісторыя развіцця кітайскага кінематографа. Акрамя таго, глядачам прадставіліся ўнікальныя магчымаць убачыць рэжысёра дадзенай карціны Хань Янь і выканаўцу галоўнай ролі невыльчана хворай дзючын Бай Байхэ. Хань Янь распавёў, што фільм быў зняты на аснове рэальнай гісторыі анакалічна хворай дзючын, і пасля заканчэння здымак Бай Байхэ яшчэ месца не магла прыйсці ў сябе. Фільм быў намінаваны на "Оскар" у намінацыі "Лепшы фільм на замежнай мове".

Вольга СТАРАВОЙТАВА, студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ

Увага! Конкурс!

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

паведамляе аб тым, што тэрмін падрыхтоўкі і падачы прапановы на адкрыты конкурс "Аказанне паслуг па вытворчасці фільмаў" працягнуты да 4 кастрычніка 2016 года.

Падрабязная інфармацыя размешчана ў раздзеле "Конкурсы і мерапрыемствы" ("Запрашэнне да ўдзелу ў адкрытым конкурсе работ па вытворчасці кіна- і відэафільмаў") на сайце Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Газета ШТОЎДНІШНЯЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае паказанне № 637, выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. Адамыністратар: Юры КАРПЕНКА; рэдактар аддзела: Надзея БУЦІВІЧ, Барыс КРЫПЯК, Яўген РАПІН, Ілья СІВІРІН; аддзелныя рэдактары: Барыс АМІЛЬКОВІЧ, Настася ПАЎКРАТАВА, Аліна САЎЧАНКА, Ірына ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнты: Петр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; карэспандэнт — Вольга РОПАЎ; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД; карэктар — Мая ХУТКОВА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрес редакций: 220013, Минск, пр. Незалежності, 77. Паслы 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Электронны адрас: tut.kimpress@tut.by. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавельская ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Паслы 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 23. Аўтары допісў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (імя і прозвішча, дату нараджэння, імя і катэгія выдансця паспарту, асабісты нумар), асабісныя месца пражывання, зваротны адрас. Аўтарскія рыхаваныя не рэдакцыйнае імя і прозвішча. Меракванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. "Матэрыялы на гледаць праз імя". "Культура", 2016, № 39, 23 верасня, 2016 г. Рознічны кошт — падамоўнае. Падпісанне ў друку 23.09.2016 ў 19.00. Замова 3519. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Увага! Аб'явы!*

Большой театр Беларуси

объявляет конкурс на замещение вакантных должностей в труппе оркестра.

- В группе альтов: — артист оркестра — 1 ставка
- В группе виолончелей: — артист оркестра — 1 ставка
- В группе фаготов: — артист оркестра — 1 ставка
- В группе труб: — артист оркестра — 1 ставка

К участию в конкурсе допускаются лица, имеющие высшее или неоконченное высшее специальное музыкальное образование.

Конкурс состоится 25 октября 2016 года в помещении Большого театра Беларуси.

Документы принимаются до 21 октября 2016 года по адресу: г. Минск, пл. Парижской Коммуны, 1. Большой театр Беларуси (7-й подъезд, каб. № 433; дирекция оркестра).

К заявлению необходимо приложить: — копию документа о специальном образовании; — справку с места работы или учебы; — паспортные данные, адрес проживания, контактный телефон. С дополнительной информацией можно ознакомиться на сайте театра: bolshoibelarus.by Справки по телефону: гоп.: (8-017) 335-44-43, МТС: (8-029) 721-39-07, Velcom: (8-029) 181-61-46.

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасада прафесарка-выкладчыцкага складу:

- старшы выкладчык кафедры гукарэжысуры;
- дацэнт кафедры кінатэлеаператарства;
- дацэнт кафедры рэжысуры кіно і тэлебачання;
- старшы выкладчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы. Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: 220012, г.Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў, тэлефон: 366-93-41.

3 20 па 26 верасня ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі праходзяць адборачныя туры агульнарэспубліканскага дзіцячага тэлевізійнага конкурсу “Талент краіны”, у якім прымаюць удзел таленавітыя дзеці ад 5 да 15 гадоў з усіх рэгіёнаў Беларусі.

лі адысі ад дзятэй: і валасы прыбярэць, і куртку на плечы накінуць... У зале нельга было нікому знаходзіцца, таму дарослыя сталі пад двярыма, як дзеці, і ўважліва слухалі выступленне.

Кожнаму з выступаючаў перад уваходам у актывую залу адміністратар тлумачыла, што казаць ды куды стаць на сцэне. Па маіх назіраннях, ніхто з канкурсантаў не выйшаў пасля выступлення расчараваны. Дачакалася, пакуль выступіць упэўнены ў сабе Павел Саснок з Рэчыцы. Вучыцца хлопчык у музычнай школе ўжо шосты год. Выбірае ён тры песні, якія па душы, і лічыць: кожны конкурс рухае людзей наперад, бо да іх трэба шмат рэпэціраваць. Прывяўся: даўно не хвалюцца і выступаць на сцэне яму не страшна. Што, на думку хлопца, можа быць ворагам творчага чалавека?

— Вораг творчага чалавека? Не ведаю. Хто можа перашкодзіць яму? Калі ён

піёнка свету па дыска Марыя Маскалік.

— Калі не танец, то што?... — пытаюся я.

— Раней я займалася маляваннем. Але потым зразумела, што выкладвацца цалкам, толькі калі танцую...

Рыхтавалася да выступлення і 8-гадовая балерына ў яскравым адзенні Вера Шпакоўская, якая вучыцца ў балетнай школе Марыны Вежнавец. Трымалася яна упэўнена, быццам стала зорка балета. Пасля выступлення спыніла задаволеную дзятчынку.

— Мне падабаецца балет тым, што там ёсць класіка. Мой тата казаў яшчэ ў дзяцінстве, што ў мяне балетныя рукі. І зараз мне ён заўсёды кажа: “Трэба танцаваць у свае задавальненне, і з эмоцыямі ўсё рабіць”, — не саромеючыся кажа Вера.

Вера была ў Парыжы, выйграла Гран-пры ў Санкт-Пецярбургу, ездзіла ў Маскву на кастынг... Як мне падало-

VIII Міжнародны фестываль харэаграфічнага мастацтва “Сожскі карагод” у Гомелі завершаны, журы падвяло вынікі. Дык куды рухаецца сёння беларуха танцавальнае мастацтва? Як судзіцца цяго дасягненні з замежжымі, што былі прадстаўлены на форуме? І ў які бок развіваецца сам фестываль? Пра гэта кажуць некаторыя члены судзейскай калегіі.

упрыгожваючы гэтым побыт і ўцягваючы ў сваё кола ўсё новых удзельнікаў. Іншая — танцаваць для глядачоў, якія прыйшлі не паўдзельнічаць разам з вамі, а паглядзець на ваша майстэрства, седзячы ў зале. Зразумела, такія два напрамкі нельга параўноўваць між сабой, калектывы павінны спаборнічаць з сабе падобнымі. І сёлета, як мне падалося, народна-сцэнічны танец быў менш цікавым, чым мог бы быць. Як заўжды, дамінаваў эстрадны кірунак. У намінацыі “Сучасная харэаграфія” мы і сапраўды ўбачылі сучаснасць, але, як я лі-

яго, на жаль, змэглі застацца не ўсе, хто ацэньваў выступленні аказаўся вельмі яркім, разнажаравым. І пацвердзіў, што фестываль вельмі спрыяе развіццю нацыянальнага харэаграфічнага мастацтва.

Адной з сёлетніх асаблівасцей конкурснай праграмы былі вельмі моцныя сольныя выкананні, два з якіх атрымалі спецыяльныя прывыжы журы. Не трэба тлумачыць, што сольны нумар патрабуе не толькі добрай харэаграфічнай падрыхтоўкі, але і творчай індывідуальнасці. І тое, што сольнае выканальніцтва выходзіць наперад, сведчыць пра ўздым танцавальнага майстэрства.

Конкурс прадэманстраваў папулярнасць усіх напрамкаў. Вельмі важна, што фальклорную намінацыю падзялілі на два кірункі: побытавы танец і сцэнічны.

Эстрадныя нумары, дарчы, стала менш, чым у мінулыя гады, бо кіраўнікі калектываў сталі лепей разбірацца ў стыльвай палітры, і ў фестывальна-конкурсных прыярытэтах. Лепшымі, чым раней, сталі і сам падбор музычнага матэрыялу, і якасць запісаў, і іх непасрэднае спалучэнне. Пастаноўшчыкі пачалі часцей звяртацца да класікі, радзей — да сумнеўных песенек. Сталі абіраць высокамастацкія творы, а не арыентавацца на нізкапробныя густы магчымай часткі публікі. І гэта не можа не радаваць. Бо год за годам мы ўказвалі ўдзельнікам на гэтыя недахопы — нарэшце, сітуацыя змяняецца.

Ну, а прадмет майго асаблівага гонару як загадчыка кафедры харэаграфіі БДУКіМ — гэта тое, што ўсе шэдэры прывязаны месцаў, аддзеных харэаграфам-пастаноўшчыкам, атрымалі выхаванцы нашай навучальнай установы. Яны працуюць у розных кутках Беларусі, некаторыя яшчэ ўвогуле вучацца, але ўсё — нашыя. Так, у намінацыі “Народна-сцэнічны танец” лепшым харэаграфам быў прызнаны наш малады выкладчык Павел Стральчанка, на другім месцы — Наталля Ваяводская, якая працуе ў Фродзенскім каледжы, на трэцім — Юлія Куруга з той жа навучальнай установы. У намінацыі “Сучасная харэаграфія” перамагла Таццяна Мядзведзева, якая выкладае ў Гомельскім каледжы мастацтваў імя Нестара Сакалоўскага. На трэцім пазіцыі — Ірына Бухавецкая з Віцебскага каледжа. А другую прэмію заваявала Сабіна Мунасыпава — наша цяперашняя студэнтка выпускнога курса, уладальніца Гран-пры леташняга нацыянальнага конкурсу на Міжнародным фестывалі сучаснай харэаграфіі (IFMC) у Віцебску. Пастаўленыя імі нумары ў стане ўпрыгожыць не толькі фестывальны галаканцэрт, як гэта цяпер і было, але і любую адпаведную вечарыну — у нас і ў замежжы. Такія упэўненыя перамога — яшчэ адзін цудоўны падарунак да 40-годдзя нашай кафедры, сведчанне таленту не толькі ўласна выхаванцаў, але і нашых педагогаў, усёй беларускай нацыянальнай харэаграфічнай школы.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Хто танцуе лепей?

Пачас галаканцэрта афрыканскага фестываля.

Валянцін ДУДКЕВІЧ, старшыня журы, народны артыст Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі нашай краіны, прафесар, мастацкі кіраўнік Дзяржаўнага ансамбля танца:

— Гран-пры сёлета прысуджана не было, і гэта сведчыць, што нейкай адной працы, якая ў некалькі разоў пераўзыходзіла б астатнія, на конкурсе не аказалася. Агульны ўзровень быў дастатковы, але не такі высокі, як магчыма, у ранейшыя гады (я не ўпершыню ўдзельнічаю ў працы журы гэтага фестываля). Вядома, тут дапамаглі ўсё залежыць ад арганізатараў, як бы яны ні стараліся.

Сёлета, да прыкладу, да Гомеля не даяхалі два афрыканскія калектывы, бо не змэглі свечасоа вырасшыць усё вазьваў пытанні. А вось ансамбль са Шры-Ланкі глядзеў вельмі экзатычна. Ён танцаваў, якія звычайна дэманструюцца для турыстаў у этнічных вёсках розных краін — і гэта сапраўды дае ўяўленне пра іншыя культуры, адрозны ад нашай.

Цікава выступілі калектывы з Расіі, Украіны. Як заўжды, моцныя нумары паказалі краіны Балтыі. Ён не дзіва, бо там народныя танцы умеюць выконваць усе. Кожны вучыцца гэтым з дзяцінства, і не толькі ў школах, але і ад старэйшых, бо народныя танцы там як былі, так і засталіся часткай побыту, а не толькі адмыслова пастаўленым фольклам.

У гэтай сувязі яшчэ раз паўтаруся: вельмі правільна, што сёлета фальклорна-побытавы танец ішоў асобнай намінацыяй, адзелены ад народна-сцэнічнага. Я змагаўся за гэта некалькі гадоў — і нарэшце тое здзейснілася. Бо “чысты” фальклор, на маю думку, прыдатны сёння хіба для музея. А яго адаптаваныя для сучаснасці варыянты маюць розны адрасатаў і розныя мэты. Адна справа — танцаваць для сябе,

чым, часам нізка-самадзейнага ўзроўню. Праўда, сярод членаў журы тут не было аднаго ласнасці, думкі разыходзіліся. Але ж, падрэчана, розніца паміж наўмысным паруэннем класічных нарматываў і звычайным нумуменнем “цягнуць насочак” — ёсць, і яна вельмі заўважная.

Маштабным, масавым, на ўзроўні лепшых сучасных ішоў было адрэчанае фестывальнае, якое паводле традыцыі прайшло на стадыёне “Цэнтральны”. Называюць такую колькасць удзельнікаў, у тым ліку дзятэй, адрэчанае раваць з імі ўсё да дробяняў, каб усе рухаліся, як адзін, — адно гэта ўжо можна назваць творчым падвігам Пятра Свердлава. Заслужаны работнік культуры Беларусі, дырэктар Гомельскай дзіцячай харэаграфічнай школы мастацтваў, ён неаднойчы выступае галоўным рэжысёрам гэтага і многіх іншых святая і штораз рэчы не магчымае магчымым.

Увогуле ж, “Сожскі карагод” дае канкурсантам (і, у прыватнасці, творчай моладзі) цудоўныя магчымасці для псыхавога старту. Невыпадкова ў ім удзельнічае так можа студэнтаў, прычым не толькі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, але і каледжаў мастацтваў. Дзе яшчэ ім можна паказацца, як не на гэтай фестывальнай пляцоўцы?..

Святлана ГУТКОўСКАЯ, член журы, кандыдат філалагічных навук, прафесар, загадчык кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў:

— Калі сёлетнім конкурсе і сапраўды не аказалася Гран-пры. Але гэта, да ўсяго, можа сведчыць яшчэ і пра рост трабававанняў да ўдзельнікаў, а таксама прыняцывасць журы, якое імкнецца не зніжаць, а павышаць конкурсу плянку. Тым не менш, фінальны гала-канцэрт (а на

"Талент краіны": за куліссе кастынгаў

Заставалася літаральна некалькі хвілін да яе выхаду. Даведалася: 14-гадовая дзятчына скончыла ў мінулым годзе музычную школу, а зараз думала паступаць у музычнае вучылішча ў Віцебск.

— Я планую музыкой займацца і ў будучыні, — з “цвёрдасцю” ў голасе кажа Вераніка.

— А не расчаруецеся?.. Розныя выпадкі бываюць...

— Музыку не кіну. Яшчэ столькі “правалаў” будзе...

У руках яна трымала анкету, дзе напісана, што дзятчынка не баіцца новага. І мне тое спадабалася. Вераніка з усмешкай паглядзела на мяне і дадала:

— А яшчэ — цікавая.

І пачала пытацца наконт майб прафесіі. І адразу — некалькі пытанняў. Шчыра кажучы, я і не чакала апынуцца на месцы таго, хто інтэрв’ю дае. Мне давалося патрапіць у залу — вельмі хацелася пачуць песню “Аліпція”. Ёту меладыйную кампазіцыю прыгадваю і сёння...

Наступнай на сцэну выйшла маленькая дзятчынка, якая прыехала з бацькамі з Калінкавічаў. Пасля выканання кампазіцыі журы спыталася, ці наведвае Хрысціна Жура музычную школу. Як высветлілася — не. У агульнаадукацыйнай школе з Хрысцінай займаецца настаўніца па вакале. У сваім горадзе дзятчынку запрашаюць выступаць на мерапрыемствах. Журы адзначыла, што ў Хрысціны голас моцны. Самародак, што тут скажаш...

Тым часам на калідоры астатнія выступаючы распяваліся. Хтосці пспяваў яшчэ і фатаграфавалі. Некаторыя канкурсанты сталі задумленыя. Бацькі хваліліся не менш. Ні на хвіліну не маг-

прабіўны, то зможа зрабіць усё, — крыху здзіўлена адказваў Павел.

Канкурсанты паступова змяняюць адзін аднаго. Вырашыла пагутарыць з яшчэ адным юнаком. Чкавала, пакуль выйдзе з залы (ён адмовіўся адказваць на мае пытанні перад выступленнем). У гэты раз са мной размаўляў сталічны канкурсант Ягор Даўгалатаў, які займаецца ў Цэнтры дадатковай адукацыі дзятэй і моладзі “Эўрыка” ўжо 5 гадоў. Ці быў у Ягора нейкі крытэрыў адбору песні для конкурсу?

— Конкурс беларускі, значыць, песня павінна быць на беларускай мове. Лічу беларускую мову прэстыжнай, але зараз яна забытая. На гэтым конкурсе выконваў песню “Лодка белая”. Што мне даць перамога ў конкурсе? Больш упэўненасці ў сабе.

Юныя спевакі выдзелілі з залы “Х” крыху задумненымі. Ці атрымалася?..

Манера зносін

Наступны адборачны тур конкурсу “Талент краіны” — харэаграфічнае майстэрства. На другім паверсе ўбачыла дзятчынку ў адзенні гераніі фільма “Жанчына-котка”. І пайшла за ёю ў актывую залу. Што яна падрыхтавала? Танец яе, як мне падалося, з элементамі гімнастыкі. Ім канкурсантка выразіла моц характараў і разам з тым жаночасць. Рухі — як “стоп-кадры” — выразныя.

Хто захацеў увазобіцца ў Жанчыну-котку? — Ужо чатыры гады я займаюся ў сталічнай школе танцаў “Bizon”. У дзятчынстве падабаўся фільм “Жанчына-котка”, таму вырашыла здзейсніць мару — станцаваць так, як яна — грацыёзна і прыгожа, — кажа віцэ-чэм-

с, дзятчынка не выходзіць з свайго вобразу, здаецца, балет для яе — усё...

— Вера ходзіць у другі клас агульнаадукацыйнай школы і сумяшчае яе з балетнай. Ёта вельмі цяжка прафесія, і яе выбіраюць мэтанакіраваныя людзі. Выбіраюць прафесію тры дзевы, якія настолькі любяць танцаваць, што могуць гэтым займацца па 6 — 8 гадзін у дзень, — кажа педагог Веры, народная артыстка Беларусі Людміла Кудраўцава.

Назірала за ролетывымі дзвюх дзятчынках з Магілёва. Малады педагог тактоўна тлумачыў, паказваў рухі. Марыя Ванамарова і Настася Гаюк вучацца ў агульнаадукацыйнай школе, дзе і займаюцца ва ўзрочным харэаграфічным ансамблі “Эксклюзіў”.

— У танцы магу выразіць тое, што адчуваю, — кажа Маша.

— Так. Многія падыходзяць да нас і кажуць, што мы сціплыя, а калі танцуем... Мы кажам штосці на сцэне. Такія ў нас манера зносін, — працягвае гаворку Настася. Пакуль канкурсанткі з Магілёва выступалі толькі ў Беларусі — не было магчымасці паехаць за мяжу. Але я спадзяюся, з такой упартасцю і адказнасцю яны многага даб’юцца. Мець зносіны яны умеюць.

Што мне спадабалася за гэтыя два дні? Добрая арганізацыя мерапрыемства і канкурсанты. Яны ўпэўненыя, ветлівыя, шчырыя, разнастайныя. Усё ў іх яшчэ наперадзе! У наступных нумарах “К” распавяду пра юных музыкантаў ды тых, хто займаецца акцёрскім майстэрствам, цыркавым мастацтвам ды мастацкай дэкламацыяй.

"Лічбавы" падыход

Плаці грошы — будзе выезд харошы!

Арткул пра тое, што шэраг нашых самадзейных артыстаў для выезду за мяжу часам выкарыстоўваюць уласныя грошы з пенсіі або нават б'юроў краўдзі, каб паехаць на фест, агульнакавалі ў пазамінулы нумары "К", атрымаў сёння п'юны рэзананс. Скажам, да мяне, на асабістую пошту і ў сацыяльныя сеткі, пачалі прыходзіць лісты пра тое, што ўзятае ў артыкуле тэма — актуальная, і пра яе даўно тэма было гаварыць на ўвесь голас.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Лідар фольк-гурта "Ветэх", загадчык кафедры этналогіі і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтва Вячаслаў Калаціц прыгадаў, што за кошт арганізатараў ягоны калектыў выезду за мяжу вельмі рэдка.

— У асноўным дабіраемца да замежжа за ўласны кошт, — адзначаў Вячаслаў Калаціц. — Або з дапамогай новай сістэмы па зборы грошай — краўдфандынг. Такімі спосабамі наведвалі апошнім часам фальклорныя фестывалі ў Эстоніі, Швецыі, Літве.

Даўно не ездзіў за мяжу за кошт арганізатараў і мастацкі кіраўнік народнага ансамбля "Вязанка" з сельскага Дома культуры аграгарадка Вязе Асіповіцкага раёна Мікалай Забаўскі.

— Апошнім часам увогуле нікуды не ездзім — не стае фінансаў, — кажа суразмоўца. — Адно што прыгадалася: у 2013 годзе запрасілі выступіць ва Украіне, дык жыллі і харчаванне аплачвалі гаспадары, а мы за кошт тых канцэртаў, што далі ў суседняй краіне, прафінансавалі свае выдаткі на дарогу.

Як кажа Мікалай Забаўскі, цяпер калектыў атрымлівае вельмі шмат прапановаў па гастролях за мяжой, але арганізатары фальклорных імпрэз могуць прадастаўляць артыстам хіба то бясплатныя візы. Усе астатнія выдаткі павінен несці сам калектыў. Таму, натуральна, у звязку з гэтым "Вязанка" нікуды і не едзе.

— Ды і пра якія гастролі можна казаць, — адзначаў мастацкі кіраўнік ансамбля, — калі мы за свае грошы купляем лён, ніткі-муліны, воўну і самі сабе касцюмы шьем? Пагадзіцца, не да замежных гастроляў...

Пра складанасць атрымання грошай казалі мне і іншыя кіраўнікі фальклорных калектываў, да якіх я звяртаўся ўжо сам, каб удакладніць, так бы мовіць, агульную тэндэнцыю ў гэтай справе. Да слова, пра праблемы з выездам калектываў за мяжу ведаюць і ў абласных метадычных цэнтрах.

— Так, у рэдкіх выпадках раённым уладам дапамагаюць артыстам: напрыклад, даюць транспарт ці выдаткоўваюць грошы на папіва, — адзначаў вядучы метадыст па фальклору Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці Настася Комлік-Ямаціна. — Але, наколькі мне вядома, у асноўным калектывы едуць за свае грошы ці шукаюць спонсараў. Напрыклад, прыгадваю выпадкі з ансамблем у адным з раёнаў, які ездзіў у Швейцарыю за свой кошт: яны ладзілі канцэрт для беларусаў.

Як кажа суразмоўца, з прычыны адсутнасці фінансавання многія платныя фальклорныя імпрэзы адбываюцца без удзелу айчынных калектываў. — Праўда, бываюць выпадкі, калі арганізатары ўжо ведаюць калектыў, напрыклад, бачылі яго раней, тады клічуць артыстаў за кошт боку, які запрашае, або дапамагаюць з транспартнымі выдаткамі, — кажа Настася Комлік-Ямаціна. — Вось прыкладна год таму некалькі беларускіх артыстаў пад патранажам Ларысы Рыжковай, якая з'яўляецца кіраўніком узорнага дзіцячага калектыву "Кальханка", каб патрапіць на V Міжнародны фальклорны фестываль "Танцы вышэй за Эльбрус", ехалі да Масквы за свой кошт, а ўжо там іх сустрэлі арганізатары і завезлі на сам фест у Кабардына-Балкарыю — у горад Нальчык. Але ж менавіта з грашовай прычыны большая частка нашых выдатных калектываў фактычна застаецца невядомай за межамі сваіх раёнаў, а ўжо пра замежжа і казаць не варта.

Натуральна, замежнымі гастролямі аўтэнтычныя бабুলі і дзядулі або іхнія пераймальнікі больш маладога веку падвышаюць імідж нашай краіны і прапагандаюць айчынную культуру далёка за межамі Беларусі. Ды, на жаль, сённяшняя эканамічная сітуацыя сапраўды не заўсёды дазваляе мясцовым уладам і арганізацыям выдаткоўваць грошы на выезды. Выйсць тут, мабыць, у краўдфандынг або ў пошуку спонсараў ці знаёмых за мяжой, якія ведаюць пра п'юны калектыў, яго ўзровень.

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

Адносна іх агульнай колькасці меркаванні даследчыкаў пакуль разыходзяцца. Адам Мальдзіс называе лічбу прыкладна ў 920 тысяч асобнікаў. Ягоны калега з ШША доктар Уэслі Фішар лічыць, што насамрэч іх не менш за 1 мільён 200 тысяч. Але ясна адно — гэта папраўдзе вялікі і неаднародны інфармацыйны масіў, які мае дачыненне да многіх культурўраў Еўропы.

Калі ў павяненым Мінску разгружалі вагоны з трафэямі, у той куламеце ніхто асабліва не турбаваўся наконт таго, што прывезлі — "не тое". Прыкладам, архіў роду Са-

скага калекцыянера Юліуса Генса — іноў жа, у рамках кампенсацыі ваенных страўтаў. Гэта былі шыкоўныя мастацкія альбомы, рэдкія кнігі, выданні з аўтографамі... Таму ў часы акупацыі за бібліятэкай п'яляваў сам ідэолаг культурнага марадэрства Альфрэд Разенберг. Потым з Берліна яна была перавезена ў Мінск. У савецкі час сваякі яе ўласніка імкнуліся вярнуць сваю спадчыну, але, зразумела ж, безвынікова: судзіцца за дзяржаўнай інстытуцыяй тады было справай няудзчайнай.

— Сёння, наколькі мне вядома, можна ідэнтыфікаваць хіба некалькі дзясяткаў асобнікаў з бібліятэкі Генса — хаця ад пачатку іх лік шоў на ты-

асобнік, але папраўдзе ўнікальны артфакт. Прычым гэта далёка не адзін плён больш як дзесяцігадовых даследаванняў, што ахопліваюць тую частку знакамітай бібліятэкі рускіх эмігрантаў у Парыжы, якая пасля вайны часткова патрапіла ў фонды цяперашняй Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

— Але ў большасці выпадкаў тыя пазнакі на кнігах маюць зусім іншую каштоўнасць, — дадае доктар Фішар. — Часта яны з'яўляюцца адзіным напамінам, які застаўся ад сем'яў, што загінулі падчас Халакосту. І наш маральны абавязак — даследаваць такі матэрыял, аднаўляючы памяць пра тых, хто

межы краіны. А яны прадлежаны нацыянальным заканадаўствам ці не кожнай дзяржаве свей.

— Але ў наш вэк тэхналогіі месца фізічнага захоўвання документа ўжо не грае такой вялікай ролі, — кажа з гэтай нагоды бельгійскі архівіст і гісторык Мішэль Вярмот. — Памятаю, некалі зрабіць копію ў архіве было вельмі складана (ці то мікрафілм, ці то... ад рука), але цяпер пра падобныя праблемы нават і казаць не выпадае. Галоўнае, каб бібліятэкі добра вывучалі свае калекцыі і рабілі іх адкрытымі для даследчыкаў.

— Самае галоўнае — каб інфармацыя вольна цыркулявала паміж навукоўцамі і

Лёсы папяровых трафэяў

бескіх, які раней знаходзіўся ў ніжнесілезскім гарадку Алава. Да Беларусі гэтыя дакументы непасрэднага дачынення не маюць — у адрозненне ад тых архіваў нашых магнанцкіх родаў, якія пасля вайны аселі ў зусім іншых краях.

— Значная частка кніжных трафэяў — гэта кнігі і дакументы, канфіскаваныя нацыстамі ў сваіх унутраных ворагах: яўрэяў, сацыялістаў, масонскіх арганізацый, — распавядае Анатоль Сцебурака. — Затым яны былі канфіскаваны ўжо падвойна і накіроўваліся ў Савецкі Саюз.

Зрэшты, і на гэтай ніве нашых даследчыкаў чакалі сорпрызы. Краязнаўца Уладзімір Кісліў, якому мы абавязаныя вяртаннем у грамадскі ўжытак пастэці Якуба Наркевіча-Ёдкі, распавёў мне, як у адным з пакункаў неадартаванай "масонскай" літаратуры выпадкова адшукалася прыжыццёвая біяграфія спынага беларускага навукоўцы, выдадзенай ў Парыжы ў 1896 годзе. Такую знаходку цяжка перацінаць, але... гэта, зразумела, хіба выключэнне.

У выпадку з калекцыямі сапраўдных бібліяфілаў найбольшую каштоўнасць уяўляюць нават не паасобныя кнігі, але сама іх суккупнасць: выпадковых звёнаў у гэтым ланцугу не бывае. Вядома, гістарычныя пературбацыі зусім не спрыялі захаванню цэласнасці збораў — як, зрэшты, і брак увагі да іх у мірны час.

Пасля вайны ў бібліятэку Акадэміі навук ВССР наступіў асабісты збор вядомага экзон-

счы, — распавядае Анатоль Сцебурака. — Дзе падзеліся астатня? Дзякаваць Богу, болей ніякіх катаклізмаў на нашых землях не было, і гэта значыць, што збор проста распаўсюіўся ў агульным фондзе, бы цукар у каве...

Цалкам магчыма, што гэта было зроблена наўмысна: у савецкі час трафэйныя зборы шчыльна ахутвала аўра сакрэтнасці, і жаданне "адсекчы канцы" магло быць уласцівым многім. Чачка таго ж Юліуса Генса іна нават сцвярджае, нібы бібліятэчныя работнікі выдзіралі аркушы з эксплірысамі бацькі.

Кнігі і людзі

Варта адзначыць, што замежных даследчыкаў цікавяць не толькі і нават не толькі самі "трафэйныя" выданні (большасць з іх нічога арыгінальнага з сябе не ўяўляе), колькі сама іх гісторыя, якая часам дазваляе праціць святло і на лёс былых гаспадароў.

— Многія кнігі маюць аўтографі і эксплірысы, што робіць іх унікальнай часткай культурнай спадчыны, — кажа доктар Уэслі Фішар. — Часам гэта пазнакі, зробленыя рукой вялікіх пісьменнікаў ці мастакоў.

Менавіта гэтак знаходка не так даўно чакала беларускіх даследчыкаў Тургенеўскай бібліятэкі. На адной з кніг, падараваных ёй Маркам Шагалам, ёсць не толькі аўтографы мастака, але нават зроблены яго рукою малюнак. Зразумела, такой выданне — не проста буквіністычны

бязвінна загінуў. Бо выкрэсліць імя з гісторыі — гэта не менш страшна, чым фізічна знішчыць чалавека.

Менавіта гэтыя пошукі і прыводзяць замежных даследчыкаў на Беларусь. Французская доктарка сацыялогіі Марцін Пулэн упэўнена, што дбайная сіхранізацыя розных гістарычных дакументаў, размешчаных у архівах розных краін свету, здатная праціць святло на многія чалавечыя лёсы. Прычым шматлікія элементы гэтых пазлаў трэба шукаць менавіта на Беларусі.

Пытанне агульнай мовы

Як адзначылі замежныя гошці, тая аўра закрытасці, якая бадай па інтэрні ахутвала трафэйныя каштоўнасці не толькі ў перыяд халоднай вайны, але нават і ў пасавецкі час, пакрысе рассяваецца, і даследчыкаў з іншых краін на Беларусі цяпер прымаюць як калегаў, а зусім не ў ролі нейкіх "варожых агентаў". Тым не менш, супрацоўніцтва ў гэтай галіне яшчэ толькі пачынаецца.

Пытанне аб рэстывуцыі тых ці іншых культурных каштоўнасцяў дасведчаныя спецыялісты ў дадзенай галіне (як беларусы, так і замежныя) зазвычай дыпламатычна абмяноўць. Бо кожнаму, хто хоча зрабіць справу, а не "проста пагаварыць", добра зразумела, што гэта лепшы спосаб завесці дыскусію ў тупік, наткнуўшыся на юрыдычныя бар'еры, якія забараняюць вызваў рарытэтаў за

бібліятэкарамі, — дадае Марцін Пулэн. — Вельмі важна, каб у нас была магчымасць разам вывучаць перамешчаныя кнігазборы.

На думку Анатолія Сцебуракі, супрацоўніцтва ў гэтай сферы можа быць надзвычай карысным не толькі для замежнай, але і для беларускай навуковай супольнасці — ужо хаця б таму, што пашырае яе міжнародныя кантакты. Звычайна яны адбываюцца толькі паміж суседнімі краінамі, але тут з'яўляецца агульнай тэма, якая цікавая і для даследчыкаў з далёкага замежжа.

Тым больш, у баспекце саміх арыгіналаў сёння сумнявацца не выпадае. Наведаўшы найбуйнейшыя мінскія бібліятэкі, дзе знаходзяцца перамешчаныя каштоўнасці, замежныя ўзельнікі семінара маглі ўважывікі пераканацца: рэжым захоўвання рарытэтаў там поўнасцю адпавядае самым строгім еўрапейскім стандартам.

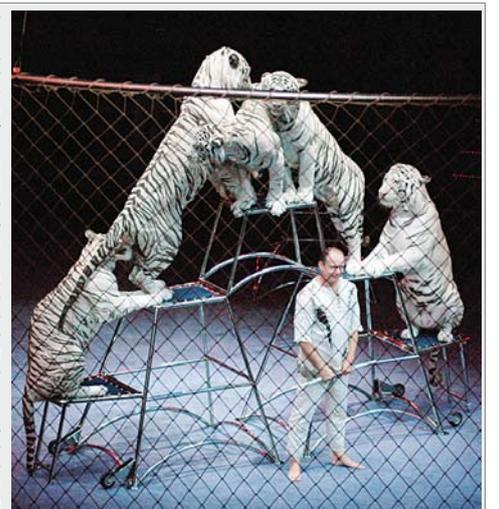
Да ўсяго, Анатоль Сцебурака перакананы, што гэта тэма можа быць надзвычай перспектыўнай і для айчынных спецыялістаў бібліятэчнай сферы. Пагатоў, іх функцыі ў наш век няўхільна з'яўляюцца. І магчымасць прымерыцца на сабе вобраз бібліятэкара з апаўданаў Борхеса, які непасрэдна на сваім рабочым месцы робіць нечуваныя дэтэктыўныя адкрыцці, павінен спрыяць павышэнню прэстыжу гэтай прафесіі.

Фотафакт

Фота Аліны САУЧАНКА

Новы сезон у Белдзяржцырку стартваў праграмай "Трыумфатары арэны". Як распавёў мастацкі кіраўнік установы Вітаўтас Грыгаланас, сусветнае цыркавое мастацтва змяняецца пад уплывам публікі, якой нават дзве гадзіны складаюць выседзець. Таму многія пачалі імкнуцца да спрашчэння, падмяняць трукі на візуальныя эфекты, з-за чаго праграмы усё больш нагадваюць эстраднае прадстаўленне. Наш цырк, сцвярджае Грыгаланас, прапанаваў, не адмаўляючыся ад найноўшага, моцную праграму, пабудаваную на традыцыйных падыходах. Айчынным гледачам сустрэнуцца з добрым клоунам Арменам Асіранцам, экстрэмальным арбалетчыкам Антонам Папазавым, нумарамі гімнастаў і акрабатаў... Цвіком "трыумфатарства" стануць непаўторныя па сваёй дабрыні нумары дрэсурсы заслужанага артыста Расіі Сяргея Несцерава з белымі тыграмі і душуным трохтонным насарогам.

K

Але пра ўсё — па парадку. Ля вёскі Багатырэвічы на беразе Нёмана размешчаны драўляны помнік Яну і Цэцыліі з двума нешліфаванымі камянямі. Мясцовыя жыхары цудоўна ведаюць гісторыю каханна маладой пары. Вядома, што Эліза Ажэшка бачыла магілу з надпісам “Ян і Цэцылія, год 1549, memento mori”. У розных крыніцах па-рознаму апісваецца гісторыя помніка.

Але праясніў сітуацыю Мікалай Панасевіч, былы старшыня калгаса “40 гадоў Кастрычніка”, а пасля — старшыня Глядоўскага сельскага савета. У 1987 годзе замест спархеллага помніка па ініцыятыве праўлення калгаса, якую Панасевіч падтрымаў, было вырашана замовіць новы помнік у мастака Алеся Ліпеня. Мікалаю Іванавічу паказалі эскізы: драўляная калона з распяццем і манарамай Хрыста, на самым версе — статуя Ісуса ў царновым вянку, які левай рукой трымае крыж, правую выцягнуў наперад, на твары — пакута, але і рашучасць праісці свой шлях да канца.

Панасевіч зацвердзіў эскіз, а майстар вырабіў помнік. Вас

Грошы з-за мяжы? Ды не, нашы!

Сяргей ДЗЕЙКАЛО, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мастоўскага райвыканкама

На адным з сайтаў (не буду называць, каб не рэкламаваць), натрапіў на артыкул “Каму патрэбна Беларусь спадчына Элізы Ажэшка?” Хачу адказаць аўтару: патрэбна! Нам і нашым спадкаемцам. Хтосьці мэтанакіравана зводзіць у зман жыхароў Мастоўшчыны. Маўляў, добраўпарадкаванне помніка Яну і Цэцыліі (пра іх распавядае пісьменніца ў рамане “Над Нёманам”), уладкаванне дарожнага палатна ў бок вёскі Міневічы фінансуецца за кошт заходніх сродкаў. А гэта ж нічыю не пацверджаныя факты!

коўцы назвалі яго “Той, хто нясе са свой крыж”. Былі зроблены і тры драўляныя фігуркі ў выглядзе ўказальнікаў да помніка. Мікалаю Іванавіч кажа, што на той час у калгасе працавалі механізатары-вусачы, вельмі падобныя на тыя фігуркі, і кожная была названа ў гонар тых канкрэтных людзей.

Час бязлітасны. Многія дэталі помніка адваліліся. Але ў нас

ёсць людзі, якія не на словах, а на справе даводзяць, што наша спадчына для іх — неабякаявая. Майстар Мастоўскага цэнтра рамстваў Міхаіл Маскевіч прыступіў да ўзнаўлення помніка. З яго ўжо знятая фігура Хрыста. Будзе зроблена копія. Помнік ачышчана ад моху і апрацаваны септыкам. Вярнуўся на месца і вобраз анёла.

Міхаіл Маскевіч працуе над узнаўленнем драўлянага помніка.

Архівавее фото дазваляе згадаць ранейшы выгляд скульптуры.

Па ініцыятыве дырэктара адкрытага акцыянернага таварыства “Чарлэна” Геннадзя Шатуева пачаліся добраўпарадкаванне прылеглай тэрыторыі, давязненне да ладу агароджы і лесвіцы, што вядзе да помніка прытоды — галагічнага абнажэння “Самастраўнікі”. Не застаўся ў баку і індывідуальны прадпрыемлівы з Гродна Віктар Аксціловіч. Ён дапамог з рамонтам. Дзякуючы гэтым людзям мы неўзабаве пабачым новае жыццё помніка.

А дарожнае пакрыццё ў бок Міневічаў зрабіла за кошт бюджэтных сродкаў Мастоўскага рамонтна-будаўнічага ўпраўлення № 208 Гродна-аблбуда. Так што ніякіх грошай з-за мяжы: проста і нам мінуўшчына неабякаявая.

Словам, выставіўся Грышук ва Уздзе і не пашкадаваў. Падзея была шырока агучана мясцовымі СМІ. Нас, прысутных, вельмі ўразіла павага мясцовага кіраўніцтва. Адрозна нарадзілася ідэя правесці ў гэтым раёне пленэр. Сабраліся, правялі, пакінулі свае творы музею. Да таго ж, не сакрэт, што ў гэтых установах ёсць вострая патрэба папаўняць свае фонды. Карацей кажучы, супрацоўніцтва аказалася ўзаемавыгадным. Цяпер такая прытыка стала ў нас завядзёнкай. Сярод аднадумцаў — мастак Андрэй Лычкоўскі, Лявон Грышук, іншыя... Пабывалі ў Полашчу, Крычаве, Баранавічах, Ашмянах...

На Пухавічынне прыезд мастакоў стаў ці не сенсачным. Пры мясцовым гісторыка-краязнаўчым музеі, аказваецца, ёсць цудоўная карцінная галерэя. Дырэктар му-

Не толькі Мінск

Яўген ШУНЕЙКА, кандыдат мастацтвазнаўства, прафесар кафедры гісторыі і тэорыі мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў

Быў у мастака Лявона Грышкіа юбілей. Жыве ён у Мінску, а нарадзіўся ва Уздзе. Вось і вырашыў ён выставіць на малой радзіме. З месцаў для выставы праблем не было. Ці не ў кожным раённым музеі ёсць выставачная зала, дзе прэзентуюць свае работы мясцовыя майстры бондзя. І падрыхтаваных глядачоў не бракуе, бо школы мастацтваў працуюць паўсюдна.

зья Алеся Прановіч — унікальны чалавек! Ён столькі жывапісных, скульптурных і графічных твораў сабраў, што па іх можна адсочыць гісторыю нашага мастацтва другой паловы XX стагоддзя... Дык вось, там не знік пэўны п'етэт да сталічных гэсцей. Не зніклі цікаўнасць,

патрэба ў творчых стасунках. А гэта вельмі важна! Хаця б з той нагоды, што па прыездзе ў раёны адрозна выствяляем, хто з маладзёўна жадае вучыцца на мастака. У выніку нашых вандровак цяпер у Акадэміі мастацтваў вучацца студэнты з Лагойска, Целяхану...

Я даўно заўважыў: калі наладзіцца канструктыўны шчыры дыялог, адразу ўнікаюць вельмі цікавыя ідэі, знаёмствы, якія становяцца потым лёсавызначальнымі. На падрыхтаванай глебе — заўжды шчодрый ўзыходы. Цудоўна памятаю, як я хлопчыкам бегаў да галадскага інжынера, які займаўся ў Гродне развіццём хімічнай вытворчасці, а штовечар выходзіў з эцюднікам да Нёмана. Ён падаваў мне тады Ван Гога. Мой родны Нёман малое галадскі мастак! Гэта вельмі мяне хваліла і на-тхняла.

Перад кожнай выставай у райцэнтры мы малюем гэты горад, ягонае наваколле. Усё гэта адразу ахвяраецца музею. Пасля вернісажу з натуры малюем партрэты дзетка, усіх ахвотных. І ў кожным раённым цэнтры адна рэакцыя:

радасць, што мяжуе са шчасцем. Усе цярпліва чакаюць сваёй чаргі. (У Мінску людзей я так не пасаджу.) Спадзяюся, што гэта радаснае ўражанне ад нашай сустрэчы — таксама на ўсё жыццё.

Паколькі раённым СМІ выкладваюць публікацыі ў інтэрнэт, нас, мастакоў, добра ведаюць і запрашаюць у іншыя раёны. Дзе мы толькі не былі! Цяпер вось збіраемся ў Лідзу. Лычкоўскі па традыцыі дамаўляецца з мясцовымі ўладамі. Я адшукваю цікавую рэгіянальную тэматыку. Да прыкладу, польская актрыса Пола Ракса нарадзіўся ў 1941 годзе ў Лідзе. Я падрыхтаваў маляваны дыван (у традыцыях Язэпа Драздовіча) да 75-годдзя гэтай выбітнай жанчыны.

Занатаваў Яўген РАГІН

Публікацыя каментарыяў да пэўных палажэнняў рэзалюцыі сёлетняга Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва “Берагіня” і само яго правядзенне выклікала і пэўную плыню водгукаў пра значнасць падзеі. Публікуем асобныя з іх.

Па праграме Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва “Берагіня”, па складзе удзельнікаў і экспертнай камісіі адрозна было відаць, што ён аб'ядае быць не проста святотчным мерапрыемствам, а мяркуе быць адначасова і навуковай канферэнцыяй, своеасаблівай адкрытай лабараторыяй па ўдасканаленні прафесійнага майстэрства. Я задаволены тым, што не памыліўся ў правачуваннях.

Гэты фестываль унікальны тым, што ён збірае удзельнікаў не проста дзеля спаборніцтва, хто лепш за другіх танчыць ці спявае, як гэта бывае на іншых конкурсах. Яго удзельнікі — тыя, хто не толькі прысвячае вольны час вывучэнню і служэнню традыцыйнай нацыянальнай культуры ва ўсіх яе мастацкіх праявах, але імкнецца зрабіць яе часткай сучаснага ладу жыцця. Сёння прыходзіць разуменне, што спадчына можа захоўвацца толькі тады, калі жывуць яе носьбіты, і галоўная мэта фестывальнага руху “Берагіня” — выхаванне яго мага большай колькасці такіх носьбітаў. Гэтай мэце павінна служыць цэлая сістэма выхавання, якая паламу ўкараняецца ў нашых установах адукацыі і якую ўвесь час удасканальваюць навукоўцы, педагогі, дзеячы мастацтва і само жыццё.

Полкас “Берагіня-2016”. / Фота Алеся ДЛІКЕВІЧ

Постскрыптам да фестывалю

У дакуменце-рэзалюцыі па выніках фестывалю акрэслены перспектывы і праблемы развіцця важнай галіны выхавання і фарміравання свядомасці маладога пакалення. Спадзяюся, што прапановы арганізатараў фестывалю і яго кіраўнікоў будуць пачутыя і фестываль (дакладна кажучы, рух) пры адаптаванні падтрымцы набудзе новае дыханне і захаве сваё моцнае, своеасаблівае выразнае гучанне.

Віктар ВОЙЦІК, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, кампазітар, прафесар

Добра разумеем, што такі магутны выбух стваральнага пазітыву, як на “Берагіні-2016”, не можа стацца сам па сабе, але мае нястомнага кіраўніка і натхняльніка, чый талент працягвае “заводзіць” усё новае паслядоўнікам. Я пра Міколу Козенку. Усе мы ўдзячныя кіраўніцтву Акцябрскага раёна і зладжанай

працы калектыву пад кіраўніцтвам Святанкі Беразоўскай. Але асаблівыя словы падзякі кіраўнікам і выхавальнікам мясцовых калектываў, якія доўга рыхталі, а таксама вуховалі дзетка, а ў часе свята муслі сачыць за імі ў віхуры фестывалю.

Памятаю сваю першую прысутнасць на “Берагіні” больш як 10 гадоў таму, калі ад першых хвілін і да развітальнага шэсця знаходзілася ў трансце захапленнем. Аднак, з кожным новым прыездам узрасце градус крытычнасці ці расчаравання, аніяк не ад самых дзяцей ці ад арганізацыі ўласна фестывальнага працэсу. Форум такога ўзроўню заканамерна адлюстроўвае стаўленне да этнічнай культуры і зруч ў грамадстве ў самых розных кірунках. На фоне ўзрастання прафесіяналізму асобных удзельнікаў ці калектываў моцна засмучае той факт, што сё радзей можна пачуць — не са сцэны, вядома ж — беларускую мову.

Чаго стала больш, а чаго — амаль няма?

Чаго прыхоўваць, колькі рускамоўных сяброў экспертнай рады, рускамоўных кіраўнікоў, работнікаў аддзелаў культуры... І тут не папрак, проста канстатацыя факта. Чаго чакаць ад дзяцей, калі яны змалку назіраюць сітуацыю, што мова толькі на сцэне. А ўжо як балюча, што з кожным годам усё менш пачуеш мясцовых дыялектаў. Раней у гэтым плане заўважна вылучаліся заходне-палескія, прынамсі кобрынскія дзеці, што і між сабой гаварылі па-свойму. Памятаю, як на пачатку 2000-х пераказваў бабіну казку лепельскі хлопчык, імправізуючы і дэманструючы найшырэйшы дыяпазон мясцовых моўных асаблівасцяў... Цяпер таго і блізу няма.

З якім захапленнем мы вітаем рэгіянальны адметныя строі ці варыянт той жа полькі, але пры гэтым ігнаруюцца асаблівасці значна больш важнага ў плане захавання этнічнага коду элемента — мясцовай гаворкі. Таму і ў часе так званых конкурсу народнай прозы — завучанья, нейкія драўляныя фразы.

Колькі словаў пра намінацыю “народная проза”. Конкурс з кожным разам усё больш ператвараецца — а фактычна і перарос — у конкурс мастацкага дэкламавання, свінчнага пераказу, але не народнай прозы. Ды і тое ж вяслелле (хоць і тут яшчэ трэба абмяркоўваць мэтазгоднасць і шлях пераносу абраду на сцэну) варта было б каментавачь на мясцовай гаворцы. Толькі навучыць ёй значна цяжэй, чым тым жа скокам. Сёлетні фестываль абвастрыў і судносныя прапановы ў праграмыных дакументах катэгорыі “фальклорнага мастацтва” і “аўтэнтычнасці”. Проста нельга было адзячыць дзяцюкця вянкы сталым кабетам, ды яшчэ на хусткі. Драбязя, вядома ж, але з таго складаецца фестывальная мазаіка. Бо фальклор — далёка не толькі мастацтва, гэта светабачанне, лад жыцця, стыль паводнінаў.

Але паўтараюся — праблемы тут не столькі фестывалю, колькі грамадства ў цэлым. У любым выпадку верыцца: удзельнікі руху захавуюць зіхотліва іскрыні беларускасці, якімі надзяляла “Берагіня-2016”.

Тацяна ВАЛОДЗІНА, загадчык аддзела фалькларыстыкі і культуры славынскіх народаў Цэнтра даследаванняў Беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі

Дзе беларусы?

Паводле афіцыйных звестак, беларусаў у Рэспубліцы Карэлія сёння жыве недзе пад 4 % ад агульнай колькасці насельніцтва. Гэта не тое, каб мала (на трэцім месцы пасля рускаў і карэлаў), але і не надта шмат. Зрэшты, дарадца губернатара краю Андрэй Макарэвіч у гутарцы са мною называе іншыя лічбы. Ён ўпэўнены, што з паловы цяперашніх жыхароў мае беларускія карані і дадае:

— Ды і мае дзядуля і бацька пахаваны на мінскай Кальварыі.

Адкуль жа беларусы ў тых далёкіх краях? Прычыны настолькі ж разнастайныя, як і чалавечыя лёсы. Той жа Андрэй Макарэвіч — ваенны лётчык, які ў Карэліі камандаваў авіяпалком. А наогул міграцыя з Беларусі мела шмат этапаў: ад стараабрадцаў і да перасяленцаў з пацярпелых ад радыяцыйнага раёна. Але асноўная хваля, якая “зрабіла надвор’е”, прыйшла, калі з фінскай адміністрацыі краі пакінулі многія.

— Як і шмат дзе ў той час, тут адбывалася вялікае перасяленне, — кажа Андрэй Макарэвіч. — Пасля вайны насельніцтва ў Карэліі засталася разам з двума менш, чым было. А тэрыторыя вельмі багатая на карысныя выкапні, і каб яе засвойваць, патрабаваліся рабочыя рукі.

— Мая мама прыхала сюды 17-гадовай у 1950-я, калі яе родны Віцебск, поўнасьцю зруйнаваны ў вайну, толькі пакрысе аднаўляўся, — распавядае старшыння Нацыянальнай культуры аўтаноміі беларусаў Карэліі Святлана Барташвіч. — А нашым суайчынцам тут прапаноўвалі жылло і працаўладкаванне. Прымалі вельмі гасцінна, таму многія засталіся назаўсёды. Але і аддзельны належным чынам: шмат якія заводы і гаспадаркі Карэліі збудаваны рукамі беларусаў.

Паводле яе словаў, у некаторых гарадках і вёсках нашадкі тых перасяленцаў наогул складоваць большасць насельніцтва. Прычым многім з іх удалося захаваць і сваю культуру — прынамсі, у побыце.

Першая асацыяцыя “звычайнага беларуса” са словам “Карэлія” — гэта недзе далёка. І сапраўды, наядчыны край, з яго некранутай прыродай, выстай Кіжы і эпасам “Калевала”, здавалася б, не мае да нас дачынення. Але “Беларускія дажынкы”, што прайшлі ў расійскім Петравадзодску 10 верасня, прыйдзлі зусім нечаканую старонку гісторыі нашага народа: удзел яго прадстаўнікоў у засваенні Карэліі. Таму і не дзіўна зусім, што “Цячэ вада ў ярок”, вышыванкі і саламяныя птушкі выклікалі ў публіцы прыемную рэакцыю. Агулам беларускі дэсант у Карэлію налічваў больш за паўсотні чалавек. Намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Васіль Чэрнік, які ўзначальваў дэлегацыю, перакананы, што дзякуючы гэтай акцыі ў Петравадзодску ўдалося хай і сцісла, але пераканаўча паказаць здабыткі беларускай культуры.

Ілья СВІРЫН, Мінск — Петравадзодск — Мінск

Колькі ж беларусаў у Карэліі?

— У нас дома — увесь час беларускія стравы! Тыя ж дражнікі я навучылася гатаваць ад мамы яшчэ ў дзяцінстве, — распавядае яна. — Дамы беларусаў заўсёды можна адрозніць: беляя ліштвы на вокнах, шмат кветак... Тое, што ўспрынялі на радзіме нашы бацькі, мы прапагандуем сваім жыццём, нават часам пра тое і не задумваючыся.

Улетку ў гарадку Кандалякша, што амаль у 500 кіламетрах на поўнач ад Петравадзодска, асвятлілі каталіцкую капліцу. Па жаданні вернікаў назвалі яе ў гонар Маці Божай Буднаўскай! Здавалася б, дзе той будынак і дзе Кандалякша, але для некаторых жыхароў апошняй духоўнай цэнтр беларускіх каталікоў па-ранейшаму блізкі.

Тым не менш, статыстыка сведчыць, што беларусаў Карэліі з кожным дзесяцігоддзем становіцца менш. І справа тут не толькі ў дэпапуляцыі — справа ў тым, што культурныя повязі перарываюцца. Урэшце, пра іх даўно не нагадалі. Восі і сёлетні беларускі фэст стаў першай падобнай імпрэзай за многія

гады. Ці быў калі ў яго папярэднік, нават старажылы не здолелі згадаць. І апошняе заканамерна: не было арганізатара. Беларускі структур у Карэліі доўга не існавала.

— Крынічка перасохла з-за таго, што не знайшося пераемніка, які ўзяў бы на сябе ініцыятыву ад старэйшых, — кажа Святлана Барташвіч. — І мы атрымалі важны ўрок, зразумейшы, што стаўку трэба рабіць на моладзь.

Адраджэцка беларускі рух пачаў нядаўна дзякуючы з’яўленню імплэтных лідараў. Летас у лістападзе ўпершыню прайшоў з’езд беларусаў Карэліі, а 16 верасня тры рэгіянальныя суполкі аформіліся ў Нацыянальна-культурную аўтаномію — тое дае нашым суайчынцам не толькі палітычны статус, але і куды больш магчымасцяў.

На фоне ветразяў

“Дажынкы” прайшлі на галоўнай сцэне свята на беразе Анежскага возера, дзе адбывалася і паўрасная рэгіянальная праграма фэсту яе ствараль-

нікі імкнуліся, з аднаго боку, прадманстраваць культурны адметнасці сваёй краіны (найлепш гэта атрымаўся ў дуэта Любові і Крысціны Дворак, чый шыкоўны аўтэнтны фальклор а капля не салпаваў нават нягледзячы на вершаваны ўстаўкі па-рускі), а з другога — знайсці пунты судакранання з неабананай у беларускім мастацтве аўдыторыяй.

Таму “бой”-гурт ансамбля “Неруш” заводзіў савецкія песні кіштату “Малдаванкі” на мове арыгінала і заканчваў іх ужо ў беларускім перакладзе. Знаёмыя гукі прымушалі мінакоў спыніцца, а пераўтварэнне “кавера” ў паўнаціны творчы прадукт — здзіўляла. А ўпэўнены выступ саліста Уладзіміра Карачоўскага стаў неспадзяванкай нават для ўдзельнікаў “дэсанта”. Не кожны ведае, што дырэктар Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, які ўжо шмат гадоў займае высокую пасаду ў сферы культуры, яшчэ і спявае. Паводле яго словаў, аднойчы яму давалося нават рабіць выбар, па якой далей каліне рушыць, прычым выбар гэты быў няпростым. Фольк-шоу-балет “Альяс” з Бабруйска прадманстраваў з добры тузін іпастасяў. Маладыя танцоры ледзь паспявалі змяняць канцэртныя строі ды пераўсабляцца ў новыя вобразы — што не так і лёгка ў амаль “палявых” умовах.

Пакінушы бераг Анегі, артысты рушылі на іншы беларускі канцэрт — на ўскраіне горада, ля гандлёвага цэнтру. Непадальк ад сцэны расклалі вырабы майстры. Наведвальнікі шопінг-мода ахвотна цікавіліся цудоўнымі рэчамі, зробленымі рукамі. Наогул, публіка была заканамерна для такога месца яшчэ больш “выпадкова”, але ад гэтага — не менш прыязная.

Абарона брэнда

Дарэчы, удзел у канцэртнай праграме ўзяў і беларускі дует з Карэліі. Свайго ансамбля дыяспара пакуль не мае, але, як распавядае Святлана Барташвіч, захадзі па яго стварэнні ў Кандапож-

скім раёне ўжо робяцца. Бо зразумела, што без музычнай “візітоўкі” цяжка заўважыць пра сябе на шматкультурнай сцэне Карэліі.

Наогул, планы ў нядаўна створанай аўтаноміі даволі маштабныя. Сярод іх — выданне літаратуры, і развіццё турыстычных сувязяў, і адкрыццё фірменных секцыяў беларускіх тавараў і, вядома, арганізацыя культурных імпрэзаў. І ўжо ніхто не сумняецца, што цяперашні фэст распачне новую традыцыю.

— А яшчэ прагнем вывучыць беларускую мову, каб гутарыць на ёй у сваіх сем’ях і сярод землякоў, — кажа Барташвіч. — І, вядома ж, усяляк папулярызавача тут яе набыткі, абараняць яе інтарэсы.

“Напаміны пра Радзіму” можна заўважыць на вуліцах Петравадзодска: то шылда, што дырэктар Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, то афіша канцэрта “Песняроў”. Што праўда, дакладна ідэнтыфікаваць склад гэтага калектыву мне не ўдалося і таму нават не бяруся меркаваць, якая гэта па ліку “вада на кіслы”. Але радуе, што імя Мулявіна (а гэта, адзначым, адзінае імя, згаданае на той афішы) сапраўды з’яўляецца брэндам, а людзі хочучы чуць беларускія песні.

З таварна падобнае сітуацыя. Як распавядае Святлана Барташвіч, даволі часта пад шылдай “made in Belarus” прадаюць падрабкі. І таму яна па сваёй ініцыятыве адстойвае інтарэсы нашай дзяржавы, інтрабуючы ад прадаўцоў у сумнеўныя выпадках дакументы. Аднак, гэта тая праца на карысць краіны, да якой не так даўно заклікаў замежных суайчыннікаў беларускі Урад.

— Дарэчы, гэты фэст мы таксама арганізавалі на грамадскіх пачатках, — распавядае спадарыня Барташвіч. — Ён адлюстроўвае цэльны душы простых людзей. А як нам удалося знайсці сродкі, каб прыняць такую вялікую дэлегацыю? Ды вельмі проста. Куды б мы ні звярталіся, заўсёды чулі: а, дык у мяне бабуля з Пінска ці дзядуля з Рагачова.

K

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Дый навошта сутыкаць аднаго з другім? Да таго ж, цяперашняя практыка адначасовых паказаў розных спектакляў на некалькіх сцэнах непрыдатная для паўна-вартаснай працы журьы: трэба ці падзяляць удзельнікаў па намінацыях, ці забяспечваць разбегу ў часе.

Што ж рабіць? Бо адзначаць усё лепшае — значыць, не толькі выхоўваць густы, але і карэктаваць самацэнку калектываў-удзельнікаў. Гэта, між іншым, і робіцца на штодзённых абмеркаваннях, у прысутнасці СМІ, толькі не ўсе рэжысёры ды артысты застаюцца. А застаўшыся, не ўсе адэкватна рэагуюць на словы крытыкаў. Хтосьці адразае ідзе ў ваяўнічы наступ, хтосьці дэманструе на грукі дзварыма, хтосьці абвінавачвае ў сваіх недахопах... арганізатараў: маўляў, усё ў вас не такое (а навошта, прабачце, райдар, які дазваляе пазбегнуць непаразумнасці?). Пэна, самай карэктнай формай (данесенай, дарэчы, да ўсяго тэатра-удзельніка) магі б быць дыпломы з значэннем не толькі “лепшыя...”

(спектакль, рэжысура, роля, ансамбль), але і “за шчысці”. Сёлета апошніх было толькі два. Можна, трэба больш. Бо кожны калектыў, асабліва здалёк, будзе рады атрымаць “паперку” не толькі “За ўдзел...”, але і за нейкія свае асаблівыя якасці, выяўленыя ў фестывальным спектаклі. Для арганізатараў гэта — грошы невалія. А для ўдзельнікаў — магчымасць паехаць кудысьці ў далейшыя. Тым больш, калі нейкія граматы ды афіцыйныя падзякі атрымаюць і іх спонсары — хаця б па пошце.

Залатая калекцыя

Лепшым спектаклем сёлета была названа “Чайка” — цалкам аўтарскі вучыліны спектакль Яраслава Федарышына з Льева і яго тэатра “Уваскрэсненне”, які стаў заўсёдным “... Вежы”.

Вёска Стойлы днямі зноў ажыла: на лясных палянах вакол паселішча былі прыпаркаваныя дзясяткі аўтамабіляў, каля сотні людзей блукалі ад аграсядзібы “Стулы” да дома і музея народнага майстра Беларусі Міколы Тарасока “Успаміны Бацькаўшчыны”, а на імпрывізаванай сцэне выступалі фальклорныя калектывы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, Мінск — Пружанскі раён — Мінск / Фота аўтара

У пошуках аўтэнткі

Дарэчы, дабрацца да Стойлаў сталічным жыхарам не так і лёгка: трэба кіравацца да Пружан, а там блукаць па гравійных і палявых дарогах. Наша кіроўца нават крыў заблукала на пакурчасты і ніяк не абазначаных дарогах непадальк ад Стойлаў, нягледзячы на наяўнасць сучаснай карты і навігатора. А дапамог нам кіроўца іншай машыны, які таксама ехаў на свята: паказаў просты шлях да вёскі, куды, падаецца, і навакольных не так часта завітаваюць, бяючыся згубіцца ў непрапарных гушчарах — Белавежская пушча побач...

Як захаваць “драўляны народ”?

Але перад цяжкасцямі ў пошуку аўтэнткі пасаваць нельга. Балазе прыехаўшы ў вёску, пра стомленасць ад дарогі забываешся. Хочаш — ідзеш у музей, хочаш — наведваеш майстар-клас па вырабе драўляных лыжак ці кіруешся ў міні-кіназалу ў драўляным дамку або п’еш гарачую гарбатку, седзячы пад яблынямі ды слухаючы традыцыйныя спевы...

— Я вельмі хацела б, каб жыццё ў вёсцы віравала, — адзначыла “К” загадчык аддзела традыцыйнай культуры Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтру і арганізатар свята Ларыса Бычко. — Як вядома, сёлета мы з мужам сталі пераможцамі конкурсу “Social Weekend 7” са сваім праектам “Сцежкімі Міколы Тарасока-2016”. Дзякуючы атрыманым грошам — больш за 20 мільёнаў “старых” рублёў — усталявалі тут інфармацыйны стэнд пра жыццё і творчасць майстра, правялі пленэр рэзчыкаў і канцэрт фальклорных калектываў. Але самае галоўнае: дзякуючы праекту імя Міколы Тарасока зноў прагучала.

Фоты Стойлы каля культуры творчых “драўлянага народа”.

Падчас імпрэзы на тэрыторыі “Стулаў” быў адчынены асветніцка-культурны цэнтр — вялікі драўляны будынак. Грошы пад будаўніцтва сям’я Бычко ўзяла ў крэдыт.

— Тут паўстане, мяркую, кропка збору неабякаваў да спадчыны Тарасока людзей, — кажа Ларыса Бычко. — А яшчэ ў марах, каб у цэнтры дзеці і дарослыя вывучалі традыцыйныя рамёствы, абрады, танцы.

Да слова, сёння закладаецца фундамент пад будаўніцтва на тэрыторыі аграсядзібы яшчэ аднаго драўлянага дома: невялікай гасцінцы, для турыстаў, якія захоўваюць паспытаць аўтэнткі на ўскраіку Белавежы...

Праект за праектам

— Я мору пра тое, каб праект “Сцежкі Міколы Тарасока”, рас-

пачаты год таму, займеў сталую “прапіску” ў Стойлах і ладзіўся штогод, — кажа Ларыса Бычко. — Гэта, мне падаецца, важна для захавання памяці аб знымым майстры. Справа ў тым, што я працую шмат гадоў з народнымі творцамі і бачу, як разам з іх сыходам губляецца і іх непаўторнае імя і творчасць. Скажам, так адбылося з аўтэнтчным ганчаром з Пружаншчыны Антанам Такарэўскім...

Клопат пра народнага майстра змушае Бычко “круціцца”. Як вядома, у 2014-м у Стойлах, яшчэ пры жыцці майстра, менавіта ёй з дапамогай работнікаў культуры Пружаншчыны быў зладжаны праект “Вясковы рэнесанс”, які атрымаў фінансаванне з прадстаўніцтва Нямецкай асацыяцыі народных універсітэтаў у Беларусі. Летас прайшлі першыя “Сцежкі Міколы Тарасока”, падтрыманя той жа арганізацыяй, грамадскім аб’яднаннем “Тур” ды аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкама. Да слова, і год таму, і сёлета, майстры, запрошаныя паўдзельнічаць у пленэры рэзчыкаў, працавалі ў Стойлах цягам сямі дзён без аплаты...

Дзеці радаліся цацачным птушкам, што луналі над плошчай, шкілетам “дына-зурькаў”, што вязаліся ў час паказу эксперыментальнай п’есы Трэплева (рэжысёр перанёс гэту сцэну з пачатку дзеяння на кульмінацыю), вальсу Аркадзінай на хадуля, вялізным крылам, якія Трэплеў шчодро раздаваў гераіням, мужчынкам феаршоу з апаленымі крыламі. Знаўчы “счыталі” спасылкі на іншыя творы Чэхава, на яго сядзібу ў Меліхаве, на атмасферу мяжы XIX — XX стагоддзяў, калі ўзнікла п’еса (сёлета ёй спяўняецца 120 гадоў), дзівіліся яе “пералажэнню” на вулічны фармат (ніводнага слова, усё ўшчэнт перароблена, дададзена сцэна лазні, а ўспрымаецца чэхаўскім тэкстам), параўноўвалі выкарыстання тэатральнага сродкі, разгадвалі сімваліку. Той, хто сцёр з памяці (ці увогуле ў яе ніколі не заносіў) школьную праграму па літаратуры, мог сачыць за донжуаністымі паводзінамі Трыгорына. А ўсе разам — атрымліваць эстэтычнае задавальненне і задумвацца над дэялектыкай штохвіліннага і вечнага.

Шмат раздумаў пра адносіны нацыянальнага мастацтва з еўрапейскім пачынаючы адва тэатры з Астаны — сталіцы Казахстана. Тамтэйшы Рускі тэатр драмы імя Горькага прывёз папраўдзе інтэрнацыянальную працу — “Паганцы”: п’еса сучаснага ўкраінскага драматурга Іанны Яблонскай, пастаноўка — літоўскага рэжысёра Ёнаса Вайтуса, музыка — нямецкага класіка Рыхарда Вагнера. Міні-малізм сцэнаграфіі (чорны кабінет, восем крэслаў, чырвоная велікоднае яйка, што вельмі цікава, бы польскай свечкі, і афрыканская маска, што ў фінале “ажывае” пальцамі-чарвячкамі, прасунутымі ў дзіркі для вачэй і роту) спалучаецца з такім жа міні-малізмам акцёрскіх сродкаў: героі сядзяць на крэслах з заплюшчанымі вачыма, паклаўшы рукі на калені, артыстам пакінуць адно галас — і толькі ў фінале некаторыя з іх устаюць, расплюшчваючы

вачы, для свайго выніковага сола. Вынік — каласальны, бо ўся ўвага глядача скіравана на змест, дзе сплелена сучасная п’ява: веры — сляпой і свядомай, непараўменна пакалення, пошуку сэнсу жыцця. Дарэчы, некаторы час таму ў гэтым тэатры з лёгкай рукі яго дырэктара (а менавіта ён быў ініцыятарам “Паганцаў” у літоўскага рэжысёра) быў угасоблены “Зацюканы апостал” нашага Андрэя Ма-

табных харэаграфічна-пластычных сцэнаграфічных спынялася, а выходзіла ў новае філасофска-відовішчае вымярэнне. Дырэктар тэатра, застаўшыся пераймаць фестывальны вопыт да канца “... Вежы”, паказаў фрагмент відэазапісу новай прэм’еры — мюзікла “Рэ-квіем” паводле біяграфіі і музыкі Моцарта. Гэта фантастыка, як яны жыўцом спяваюць — і адначасова танцоўчы, робяць акраба-

рамана Гі Крусі “Валоскі”, пастаўленага на... “Сімфонію журботных песняспеваў” польскага класіка XX стагоддзя Хенрыка Мікалая Гурацкага. Сімфонія гучыць цалкам, і яе акаліцаваныя тэксты (Ламентацыі XV стагоддзя да Дзевы Марыі, надпісы на сцяне гестапаўскай турмы і народнай песні) становяцца адзінымі словамі апаведу, вырашанага пластычна. Музыка складнік дапамагае вывесці тэатраль-

на новыя сінтэзы, дазваляе ўключаючы дзве рок-оперы, пластычных, харэаграфічных, створаных на мяжы драматычнага і музычнага тэатраў. Такая аднасьць розных кірункаў, “упісанасць” музычных пастацовак у агульную тэатральную прасторы (нагадаю, у нашай Навыянальнай тэатральнай прэміі оперы, балеты, мюзіклі, мюзкамеды адасоблены ад драматычных, спаборнаючы “самі з сабой”) натхняе на новыя сінтэзы, дазваляе

чываюць на ўсталяваных на сцэне крэслах, узнікаючы для спеваў?..

Паставішы за мэта скласці ўласнае ўяўленне пра ўсе без выключэння спектаклі цяперашняй “... Вежы”, “Несоль” тэатральнай кампаніі “Passe-Partout Dan Puric” я была вымушана глядзець на відэа (за што асобнага падзяка Пасольству Румыніі ў Беларусі), бо фестывальны расклад не дазваляў убачыць іх хаця б часткова. У трансляцыйным запісе, зробленым непасрэдна ў Брэсце, многія рэчы, вядома, губляліся. Але, як ні дзіўна, захавалася энергетыка, што сыходзіла ад Адрэяна Нора, постаць якога ўвасабляе тып чалавека Адраджэння: у спектаклі яму належыць рэжысура, сцэнаграфія, музычнае афармленне (а раней ён прыязджаў у Мінск з інструментальным трыя як выбітны музыкант, спявак, аранжыроўшчык), харэаграфія, выкананне самых складаных роляў. Можна спрачацца з назвай спектакля, бо ў некаторых мініяцюрах, што яго складаюць, словы ёсць — і напісаныя (дарэчы, з перакладам на беларускую мову, а не рускую), і вымаўляюцца. Ёсць і рассяпаная літары — у вялікай колькасці. Але справа ў іншым. Гэты спектакль цікавы не толькі бліскучым сінтэзам студэнцкіх эцюдаў, гэгэў, пантэмімы, стэпу з інтэрактывам, пластычна-харэаграфічных мініяцюр, замешаных на філасофіі з тошным гумарам. Ён дэманструе тэатральную форму, прыдатную для разнастайных звужэнняў-пашырэнняў: набор мініяцюр можна змяняць змяняючы, пакідаючы сутнасць — увагу да імгненнага, кожнае з якіх можа стаць знакавым. Спектакль дыхае любоўю, радасцю жыцця, энергіяй стварэння. Ці ж не пра гэта? — увесь фестываль?.. (Дарэчы, яшчэ адзін погляд на пастаноўку — у рубрыцы “а”К”но ў свет” на старонцы 13.)

Цаглінкі “Белай Вежы”: ушыр, углыб, уверх?

Сцэна са спектакля “Чынгісан” тэатра “Уважрасене” з Лыова. / Фота са старонкі тэатра ў Facebook

каёнка — у пастаноўцы малядога ўзбекскага рэжысёра. “Жастар тэатр”, створаны ў той жа Астане ў 2007-м, паказваў свой самы першы спектакль — “Чынгісан”, перайменаваны ў пазычна-сімвалічны радок “А ў пустыні мёртвая цішыня”. Жанр спектакля, блізка да прычы, я акрэсліла б як балет з размоўнымі дыялогамі — паводле аналогіі з опернымі творами, дзе музычныя нумары чаргуюцца з рэчытатыўнымі. У маш-

табных выкрутасы, ствараючы шоу, годнае Брэдвэя. Цікава было б паглядзець увесь спектакль! Тым больш у дзень закрыцця брэскага форуму прыйшла вестка з Казахстана: моцартаўскі мюзікл атрымаў Гран-пры на Нацыянальным тэатральным фестывалі. “Хор сіратаў” тэатра “КТО” з Кравава (Польшча), дзе Ежы Зонь быў адзначаны “За лепшую рэжысуру”, стаў унікальным прыкладам сюжэтнага спектакля (паводле

нае дзеянне з падзей у дзіцячым доме на ўсеабдымную праблему чалавечай адзіноцты. Яе стала вядома, спачатку спектакль ставіўся як вулічны, потым стаў ісці як камерны, дзе публіка знаходзіцца абалат сцэнічнай прасторы (у Брэсце частка глядачоў сядзела на сцэне, астатнія — у зале, бо іначай не змясціліся і) і сцэнаграфіі паміж “намі” і “імі”.

Увогуле, на цяперашнім форуме было як ніколі многа спектакляў музычных, тым жа музычным рэжысёрам, калі іх раптам зацікавіць фестываль, убачыць супрацьлеглы працэс: не толькі рух музычных спектакляў у бок рэжысуры драматычных, што назіраецца сёння, але і наадварот. Дарэчы, што такое згаданы “Паганцы”, як не паралель да традыцыйнай опернай рэжысуры з яе фронтальна застылымі мізансцэнамі, у тым ліку падчас “Густанасельскай” ансамбляў? Ці да жанраў кантаты, араторыі, дзе салісты “ада-

Агляд беларускіх спектакляў на фэсце — у наступных нумарах “К”.

Ларыса Бычко ў справе “раскруці” імені Тарасока абапіраецца на дапамогу мужа Аляксандра, які таксама захваліўся будаўніцтвам агра-сідзібы ў вёсцы, і сястры Людмілы Карневай, якая прыехала на тыдзень у Стойлах з Магілёва, каб займацца гэтымі днямі клопатамі па гаспадарцы...

— Спадзеюся, усё зробленае намі ў Стойлах, прыцягне турыстаў у паселішча, — кажа Ларыса Бычко. — Напрыклад, нядаўна працавалі вэст, калі невадвальнікі змогуць у нязвыклай форме пазнаёміцца з прыродай і культурнымі здабыткамі фактычна зніклай вёскі.

Ад музея да агра-сідзібы?

Натуральна, у задумках Ларыса Бычко ўлічвае меркаванні сям’і Тарасока, працуючы з імі ў шчыльнай звязці. Нашчадкама майстра, як вядома, належыць калекцыя “драўлянага народа”, дом і музей народна-ка майстра. Праўда, асноўная частка творчай спадчыны цяпер перавезена ў Пружаны: там для захавання экспанатаў створаны больш спрыяльны ўмовы, чым у халоднай вясковай хаціцы...

Але гапоўнае, на мой погляд, тое, што ў сям’і Міколы Тарасока

разумеюць значнасьць ягонай творчасці і падтрымліваюць правядзенне ў Стойлах імпрэз.

— Мы рады, што ў Стойлах будзе жыццё, што сюды едуць і едуць людзі, — сказала падчас адкрыцця інфармацыйнага стэнда дачка Тарасока Лідзія Шучка. — Уся сям’я зацікаўлена ў тым, каб працаваў музей “Успаміны Бацькаўшчыны”, таму ў нашых планах стварыць музей-агра-сідзібу бацькі: на гэтым тыдні ўсе неабходныя дакументы для стварэння падобнай установы пачынуць афармляцца.

Цалкам магчыма, што, дзякуючы агульным намаганням усіх зацікаўленых у папулярызацыі творчасці Тарасока людзей, з цягам часу на Пружаншчыне сапраўды з’явіцца яшчэ адзін вясковы брэнд. Тым больш, словы Лідзіі Шучкі не разыходзяцца са справамі.

Напрыклад, 15 ліпеня яна зладзіла ў Стойлах і сваё мерапрыемства: вечар-ўспамін пра Міколу Тарасока, на які завіталі сябры і знаёмыя народнага майстра. Да дзеі падключыўся і аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Пружанскага райвыканкама: на свяце выступілі тры маючыя калектывы. Лідзія Мікалаеўна кажа, што

імпрэза — толькі першая з шэрагу запланаваных.

— Мы вельмі хочам, каб да нас прыежджалі турысты, — адзначыла яна. — Будзем паказваць ім творы бацькі, распавядаць пра ягонае жыццё і творчасць. Таксама плануем вырашчыць прадукцыю на падворку ды прапаноўваць гасцям пацаставацца рознымі стравамі: мяркуем зладзіць на падворку альтанку, дзе падарожныя змогуць пасядзець і падыскавацца з дарогі. А яшчэ ў планах запрашаць сюды вясельні на фотасесіі з “драўлянымі народамі” або ў незвычайных капелюшках, якія рабіў мой бацька. Так, дарэчы, і было пры ягоным жыцці: сюды не раз прыежджалі вясельнікі.

Як падаецца, праца на рынку агразакаслуг — цалкам рэальны шлях для развіцця турызму ў Стойлах і надання прывабага іміджу вёсцы для жыхароў Беларусі. Ды і стварэнне калямузейнай інфраструктуры ў дадзеным выпадку праста непазбежнае: турыст, які пераадолеў далёкі шлях, наўрад ці зразумее сітуацыю, калі па бутэльку вады ці па тэраброд яго адправяць у бліжэйшую краму за некалькі кіламетраў...

Праблемы і жукі

Натуральна, у рэалізацыі многіх планаў нашчадкаў стае праблема. Адна з іх — фінансавая. Дом, дзе калісь жыў Мікола Тарасок, даволі стары, у хаты падцякае дах, ды і фундамент знаходзіцца не ў найлепшым стане. Да слова, патрабуе значных будаўнічых клопатаў і музей “Успаміны Бацькаўшчыны”: там трэба абнавіць сцены, вокны, падумаць пра стварэнне належных умоў для захавання твораў. Але нават на набыццё кандыцыянера для музея ў родных Тарасока не стае грошай.

— Таму адзіны магчымы, на мой погляд, шлях — стварэнне аграза-сідзібы і аказанне тут, у Стойлах, паслуг для турыстаў, — кажа Лідзія Шучка. — Толькі такім чынам, як я лічу, у нас атрымаецца зарабіць грошы на рамонт хаты і музея бацькі. Пра прыбытак, вядома ж, размова не ідзе: захаваш бы тое, што ёсць, і не страшыць той жа “драўляны народ”, які сёння грызе шашалю...

Пра гэтых маленькіх жучкоў гаспадыня музея распавядала мне доўга — відаць, што заклапочана праблемай. Паводле яе слоў, некалькі гадоў таму з дапамогай валандароў вырабы Тарасока былі пакрыты адмысловымі растворами

супраць шашалю. Сёлета тую працу давялося рабіць нашчадкама, за свае грошы, бо жучок пачаў зноў прагна “з’ядаць” драўляныя фігуркі. Але, як заўважыў мне дырэктар Музея-сідзібы “Пружанскі палацкі” Юрый Зялёвч, аднымі растворамі шашалю наўрад ці выведзеш.

Нягледзячы на перашкоды, Лідзія Шучка, як мне падалося, рашуча настроена выканаць задуманае. У тым ёй прыходзіць вопыт настаўніцы, а пасля і дырэктара Пружанскага школы-сада №1. Цяпер, да слова, яна працуе загадчыкам аддзялення сацыяльна-педагагічнага цэнтра раёна. Карацей, заўсёды знаходзіцца ў кантакце з людзьмі і ў гушчы самых розных падзей сваёй установы.

Вяду да таго, што знаходзіць “агульную мову” з турыстамі і магчымымі інвестарамі Лідзія Мікалаеўна зможа, на мой погляд, даволі лёгка. А “піярчыць” музей Лідзіі Мікалаеўна вярта, канешне, не ў канкурэнцыі, а ў творчым “тандэме” з Ларысай Бычко. Сёння яны абедзве працуюць на карысць вялікай і важнай справы па захаванні памяці пра Міколу Тарасока. І здзейсніць пачэсную місію, за якую з імгтатм узліся мае суразмоўніцы, ім цалкам па сілах...

Беларускі Рэспубліканскі тэатр юнага глядача вырашыў пацярпець далейшыя сталічныя тэатралы. Эксперимент распачаў Урсу, калі да мінчан завтаў Брэскі кабарэ і Уаосер гастроля тэатр аднавіла і ўспед за брстчанамі на сталіч- ным сцене выступілі Гродзенскі абласны тэатр лялек і Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр.

Настася ПАНКРАТОВА "Чароўны прясцёнак"

Акурат пасты прыняцця вшанаванна у гонар 55-годдзя свайго га- луюнча арганізавала Алега Жулды, прадвешвалі ў Мінск два яго спектаклі. Адзін іх — пастыліе паводле творчарыскага пісьмен- ніка-фалькларыста Барыса Шаргіна ў 2007 годзе "Чароўны прясцёнак". Тэкс казі добра вядомы старэйшаму пакаленню, бо быў андаіменны му- льтыфільм у агуцы Яўгена Лявонава. Гродзенскі рэжысёр таксама захаваў каларыт паўночнага дыялекту, аднак перанёс дзеянне ў сучасны рэалі, разьвіраўшы сюжэт на цэплавана, расквечанага прыкладамі гарадскога "наскальнага жыццёвіц".

Казку пра Ваню і паводле пры- кметных змэснана-францінскіх рэ- аліпмі сьвінханага дня".

"Льдзвы прыкметлімы" — пра- моўнае сіціла, бо ўся сьцэнаграфія Валерыя Ражкоўскага будзеца на нестандартных ляльчынх арыбуцах перанасаных працуючых на фасаван- ных скарнях, лялек раз-пора да- стаюць з жалезнай бочкі (у райсках крымінальных сярняхх у такіх шы- ліндрах бамжы звычайна разводзіць воцніцка, каб паграцця), крыштаць іх мост складаны з пластыкавых "пагарацш", якісьмі банкет ля- дзья на газетцы, на якую вышляю- цяцца кансервы і граняныя шышкі, а у роі рыбы, што вяртае кату і сабаку чароўны прясцёнак, выступале суша-

ная воіла. Канешне, папрыдумана іскрамеіта, і павіна паветліца навідавоку: навучыцца адчуваць маію ў сабе, прымаць сябе такім, які ты ёсьці, і не думаць, што ў усёта трава зялёныя і ці ноці отрынеішыся.

Пірыскасі кабарэтанай эстэцікі неканчая на першых сукнадах, ад- нак, утка праскажеш вядошчам. Лялькі і акцёры не змаіноўча адзі аднаму, а ўстаўная нумары — ад тэ- атральна-іпаэтычных да шыкоўных сола — даламагаюць складзі "пазі" у адзіную карцінку. Не даіва, што "Вя- лікі змей" трапіў у шорт-ліст сьейнтэй Нацыянальнай тэатральнай прамі. Такі спектакль — новы фарміт шырай сямейнай размовы пра га- луюнча. Аднаму лядоўню і шмаіта- бліную Папу Закарэўку, якая прэ- увадзілаце то ў апалядэліты, то ў варажытку то ў фоксудзі, а на- прыкнаты і ў Бога. Прычым, апошні вобраз прываблівае свецікм пядіома- дам да тонкай матары. Да гапуюнага героя — незадаволеннага адношчуа ў сябе ног Удэва — прыходзіць муд- рая бабўлька ў суценцы ў абкоці тэ-

мачыць занепакоенаму малому, што Бо з'яўляецца перад табой такім, які ты хочаш яго пабачыць. По сун- нэсі і зьмэіць са сьміна пратаную прыслухоўваць да родных і блізкіх, бо даростыя людзі з вялікім жыць- вым вопытам не заўжды знаходзіць, які падацца малечу, па другі бох барыдак. Часцей яны побач і гатовы падтрымаць твае раішчэ, прапа- надваюць пры гэтым паглядзець на сітуацыю інашымі вачыма і пабачыць варажыц, цуда — без налёту сабе "паміж намі, дарожнымі"...

Усе гэга я знаошылі ў лятэйшай прэм'еры рэжысэра

"Вялікі змей"

Вты спектакль па ўсіх параметрах незвычайны. Ён пастаўлены на гэсе, адмыслова напісанай для тэатра лэ- лэка — для сучаснага становішча ля- лачнага мастацтва сітуацыя даволі радкая і знакавая. Марта Губеўска — прадстаўніца польскай хвалі новай драматургіі і, каб бліжэйшым быць да арыгінала, Алег Жулды мову пе- раклаці г'ёсу на беларускую мову.

Тут таксама імаць "25х кадраў" для даростых і сідічымімі інавацыяні гультым да яна адуваеца тва пра грань, каб акцёрскае захап- лене роллю прае "у плос" гапуюнці душы. Татам, які часта жартае га- луюнчы рэжысэр, спадабэцца жаночы

спалд спектакля. Пры любым раска- дзе гапуюнча застанецца навідавоку: навучыцца адчуваць маію ў сабе, прымаць сябе такім, які ты ёсьці, і не думаць, што ў усёта трава зялёныя і ці ноці отрынеішыся.

Пірыскасі кабарэтанай эстэцікі неканчая на першых сукнадах, ад- нак, утка праскажеш вядошчам. Лялькі і акцёры не змаіноўча адзі аднаму, а ўстаўная нумары — ад тэ- атральна-іпаэтычных да шыкоўных сола — даламагаюць складзі "пазі" у адзіную карцінку. Не даіва, што "Вя- лікі змей" трапіў у шорт-ліст сьейнтэй Нацыянальнай тэатральнай прамі. Такі спектакль — новы фарміт шырай сямейнай размовы пра га- луюнча. Аднаму лядоўню і шмаіта- бліную Папу Закарэўку, якая прэ- увадзілаце то ў апалядэліты, то ў варажытку то ў фоксудзі, а на- прыкнаты і ў Бога. Прычым, апошні вобраз прываблівае свецікм пядіома- дам да тонкай матары. Да гапуюнага героя — незадаволеннага адношчуа ў сябе ног Удэва — прыходзіць муд- рая бабўлька ў суценцы ў абкоці тэ-

мачыць занепакоенаму малому, што Бо з'яўляецца перад табой такім, які ты хочаш яго пабачыць. По сун- нэсі і зьмэіць са сьміна пратаную прыслухоўваць да родных і блізкіх, бо даростыя людзі з вялікім жыць- вым вопытам не заўжды знаходзіць, які падацца малечу, па другі бох барыдак. Часцей яны побач і гатовы падтрымаць твае раішчэ, прапа- надваюць пры гэтым паглядзець на сітуацыю інашымі вачыма і пабачыць варажыц, цуда — без налёту сабе "паміж намі, дарожнымі"...

Усе гэга я знаошылі ў лятэйшай прэм'еры рэжысэра

"Вялікі змей"

Вты спектакль па ўсіх параметрах незвычайны. Ён пастаўлены на гэсе, адмыслова напісанай для тэатра лэ- лэка — для сучаснага становішча ля- лачнага мастацтва сітуацыя даволі радкая і знакавая. Марта Губеўска — прадстаўніца польскай хвалі новай драматургіі і, каб бліжэйшым быць да арыгінала, Алег Жулды мову пе- раклаці г'ёсу на беларускую мову.

Тут таксама імаць "25х кадраў" для даростых і сідічымімі інавацыяні гультым да яна адуваеца тва пра грань, каб акцёрскае захап- лене роллю прае "у плос" гапуюнці душы. Татам, які часта жартае га- луюнчы рэжысэр, спадабэцца жаночы

Сцена са спектаклем "Мой легіянер" / Фота да артыку — Паўліна ММТ СЕВЕР

"...Змей" у кабарэ і абгортка Піяф

Гастролі гродзенскіх ляльчэнікаў і гомельскай "Маладзёжкі"

стапа ўнікае то ў адным, то ў другім тэатры краіны-суседзі. У гомельскім варыянце спектакль атрымаў назву

"Мужнае сэрца"

За пастаноўку ўзяўся рэжысёр-пастаноўчык Копалеўскага тэатра Міхалі Краснабаёў, прапанаваўшы пад мінулы Новы год простую, але сапраўды патрэбную для дзяцей гі- сторыю, які героем можа стаць нават той, каго ўсе прывыклаць лічыць незвычайным да падзвіга. Пастаноўка, па ўсім відзе, разлічана на выхадзі з джарышч і адзіку ў выглядзе драваў, пінжх, кроку чорна над тэа- нінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

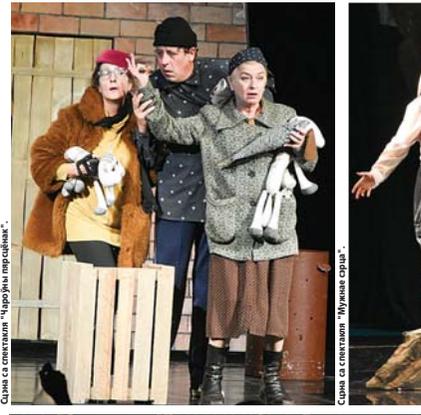
чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

Сцена са спектаклем "Мой легіянер" / Фота да артыку — Паўліна ММТ СЕВЕР

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

Сцена са спектаклем "Мой легіянер" / Фота да артыку — Паўліна ММТ СЕВЕР

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

чымаць стварыць фактурныя вобразы. І гэта многім уаецаца, пры- ямісі, Віталі Сазонаў дорыць сваіму Вяду некалькі тратных выказаньні ка- лі, падацца, нават няма ў арыгіна- ле, надае яму рысы бравага ваякі, для каго вельмі важна выканаць усе правільна вядзена бою. І вось ты ўжо захоплены ў палон харьмымі Ваўка і з неапрэнемем чакаеш яго наступна каго выаду. Як, зрэшты, і з'яўляю- ці антаганіста Зайла — Дамітрыя Пончанка якісрава выадуоўвае воб- раз, які развіраўца душоўныя апы- рэзніцкі. Усё задейнічаны склад з першых хвілін бярэ юнаціскім запалам і ўнікае ў сьцэну і сідічымімі інава- цінай-валідзі дзі невядлікі дамж Крата (без каго можна лёгка абфі- сіці). Аднак сіціласа сьцэнаграфіі Сьвятланы Макаранкі дзе занятый у пастаноўкі маладзі лядоўню маг-

Мастыхін

Гэта ўмеюць рабіць Юры Якавенка і Валіяцкіна Шоба, якія сёння, на мой погляд, свым неапаўторным мастацтвам ні ў чым не сасупаюць лепшым узорам еўрапейскай вышнелай культуры. Прыгадам унікальныя чароўныя праякты першага: "Alfabeto", "Незавершаны санет", гра- вюры да пэмы Міколы Лу- соўскага "Песня пра зубра", да кнігі "Найвышэйшая псе- нса Саламанова", та са ма

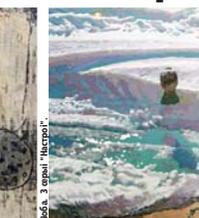

Юры Якавенка. 3 сэрэй "Манхэран".

Што бачыцца за "Гарадзенскім транзітам"?

цыкл эк- ліборысаў, згравіяна, в ч т а н ч а н а я афарты і прадстаў- леньня ў экспазіцыі акарвалі на розныя тэмы. А вось графіка нападўнага паўра- ата французскай пра-

мі барона Тэйлара Валіяцкі- нэ Шобы, для якой гапуюнча ў мастацтве — унутранае сьветла, душэўная шодарасьць, аўтонома коперамузыкальная гармонія, пабудаваная на сударанкінім чырвоьнага, сі- няга, блакітнага, чорнага ко- лераў і золата. І ў сваёй творча- сці яна "выкопалае любю́ з рабыньці тэмы. А вось графіка нападўнага паўра- ата французскай пра-

гледзеў на жывапісньця твора Янны Чы

Паззія ў бібліятэцы — больш, чым паззія

З бібліятэкай мне другую камандзіроўку запар не пашанкавала — захавала яе бібліятэкар. Пра самаадчуванне ж установы ля яе закрытых дзвярэй нам сісла распавяла дырэктар Сельскага дома культуры Марына Цішэвіч, дзе бібліятэка і знаходзіцца. Але пра гэта — крыху пазней.

І Пугачоўская сельская бібліятэка, і сам Дом культуры (сярэдня школа, пра якую таксама пойдзе гаворка) у згаданы мной 1960 — 1970-я размяшчаліся ў іншых, драўляных будынках. Вось туды і хадзіў хлопчык Віця. Але найбольш упадабаў усё ж школьную бібліятэку, чытаючы запоем. Адаваў перавагу казкам, прыгодам, гістарычнай літаратуры (Іван Сяркоў, Янка Маўр...). І замсучаўся, што ў ёй зусім не было нейкай іншай паззіі — беларускай і не толькі, не той, што ён праходзіў на ўроках — ад памерлых да жывых класікаў. А сельскую бібліятэку ён часта наведваў падчас сваіх прыездаў у Пугачы пасля 1975-га. Загачыцца аддала маладому чалавеку кнігі, якія, на яе думку, яго павінны былі зацікавіць (і тут з паззіяй было напружана), нават прыносіла іх яму дадому.

— Нягледзячы на тое, што праца ў вёсцы — цяжкая, ад відна да відна, людзі кнігі чыталі, — прыгадвае Віктар Анатольевіч. — Асабліва ўзімку, калі не трэба было працаваць у полі. Але хапала і тых, хто круціў пальцам ля скроні, паказваючы на жанчыну, якая пасля дойкі каровы бралася за кнігу.

— Сёння з наведваннем тое самае, — словы Шніпа пацвярджае Марына Дзмітрыеўна. — Пакуль не пачалася паспэўная або калі скончылася ўборачная кампанія, людзей у бібліятэку прыходзіць больш, чым у іншы час года. Заўважваюць вахтавыя рабочыя, занятыя, напрыклад, на кар’ернай вытворчасці.

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком: Пугачы

Віця Шніп, які з’явіўся на свет у Пугачах, да 7 гадоў жыў у вёсцы Легезы, а да першага класа вярнуўся на радзіму, дзе і скончыў васьмігодку ў 1975-м. У тым жа годзе ён паступіў у Мінскі архітэктурна-будаўнічы тэхнікум і наступіў для яго новы этап жыцця, пасля другі, трэці... Але не пра іх сёння мой аповед, а пра тыя часы, калі пачалася фармавацца асоба будучага вядомага беларускага пісьмачка Віктара Шніпа. Пра вёску Пугачы Валожынскага раёна Мінскай вобласці, у якой гэты праец і адбываўся, пра яе культурнае мінулае ды сучаснасць. Галоўны рэдактар выдавецтва “Мастацкая літаратура” згадваў 1960 — 1970-я гады, а днямі суправаджаў мяне ва ўстановы, што наўпрост і ўскосна спрыялі надрукаванню ў ім перш за ўсё пазычанага дару.

Алег Клімаў, Мінск — Пугачы — Мінск / Фота аўтара

Фальклор збіраюць па драбках

Што з культурай у вёсках, калі з іх з’язджаюць. Назусім..

Віктар Шніп і мастацкі кіраўнік ЦДК Наталля Жыжэўская.

Гэтым разам пачынаем агляд з рэкардсмена гэтага нумара па колькасці лістоў — Гродзенскай вобласці. А калі быць больш дакладным, сукупе далі нам тры лісты.

Аліна САУЧАНКА

У Палацы культуры горада Ліды прайшоў літаратурны вечар “Дзве музы сінліся...”, прымеркаваны да 125-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча і 75-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Мулявіна. Арганізатарам вечара выступіла аматарскае аб’яднанне аўтараў, кампазітараў і выканаўцаў “МузАльянс” Палаца культуры горада. Не толькі музыка панавала на мерапрыемстве, дзейнічала і кніжная выстава, дэманстраваліся тэматычныя прэзентацыі.

Ткацтва — адзін з самых папулярных заняткаў у рэгіянальных цэнтрах раместваў, але ці кожны майстар імякнэцца захаваць аўтэнтычную тэхналогію і знешняе падабенства вырабаў яшчэ часоў нашых прабабуль? Марына Савіцкая, малодшы навуковы супрацоўнік Лідскага аддзела раместваў і традыцыйнай культуры, падкрэсліла, што для іх адзела адраджэнне белага фактурнага ткацтва і перадача вопыта ад рэдкіх ужо носьбітаў — адна з найважнейшых задач.

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

І дарожны чамадан з кнігай...

Імпрэза да ўрокаў беларускай гарадской дзіцячай бібліятэкі правалі яе заступнік А.Дараховіч і бібліятэкар А.Ліпка.

Фестываль друку “Ад мінулага ў сёння, і ад сёння ў заўтра” вядзе нас друкаванае слова” прайшоў 15 верасня ў Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы. Канцэпцыя фестывалю прадугледжвала ўшанаванне беларускіх першаасветнікаў, друкароў і ўсіх тых, хто ўдзельнічае ў працэсе стварэння кнігі.

У верасні на базе Роскай гарпасялковай бібліятэкі былі арганізаваны і праведзены майстар-класы ў рамках праекта “Мабільны ўніверсітэт”, які распрацаваў адзін з мясцовых жыхароў-энтузіястаў. Нельга не адзначыць сапраўды карысныя майстар-класы для насельніцтва, з ліку якіх “Займалыя беларуская мова”, “Мова нанова для дзетак”, “Як карыстацца гугл дыскам?”, “Асновы правава-веды”, “Экалагічны лад жыцця і “Зялёнае спажыванне”, “Рэкрэацыйная, рэабілітацыйная і адаптыўная фізічная культура”.

Прымежны горад Ашмян адзначаў наступным: вучні чацвёртых класаў сярэдняй школы № 3 завіталі ў раённую бібліятэку, дзе прынялі ўдзел у абласной акцыі “Чытаем разам”, прымеркаванай да 134-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа і Янкі Купалы. Праінфармавала “К” на гэты конт, а таксама даслала сцэнарый імпрэзы Ганна Малічэвіч, настаўнік пачатковых класаў ЦШ № 3.

Дзень бібліятэк не абмінуў і горад Масты, дзе 14 верасня ў гарадской дзіцячай бібліятэцы ў рамках раённага конкурсу “Год культуры крочачы на краіне” адбылося літаратурнае карокае “Свята паззіі Максіма Багдановіча”, на якім прагучалі вершы класіка ў выкананні вучняў школы № 3 і гімназіі № 1. Пра тое, што мерапрыемства прайшло “на высокай паэтычнай хвалі”, сведчыць Алена Дараховіч, загачдык Мастоўскай гарадской дзіцячай бібліятэкі.

Свята адзначае Зэльвенскі раён, дзе мястэчку Дзярэчыні споўнілася 600 гадоў з першай згадкі населенага пункта ў Літоўскай метрыцы. Малады архітэктар Дзмітрый Кірзенка распрацаваў з гэтай нагоды памятник, які і быў адкрыты

жыхарамі ў гэты дні. Акрамя таго, у горадзе прайшоў шэраг культурных падзей: з’езд паэтаў і празаікаў, жывапісаў, фатографіяў і народных майстроў, ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны... Паведамляе пра гэта Алена Ламека, загачдык аддзела па развіцці народнай творчасці раённага Цэнтра культуры і народнай творчасці.

На Шучыньшчыне, у аграгарадку Васілішкі, у мінулы нядзелю гучала музыка чалавека, які паўплываў на музычны тэндэнцы розных краін Еўропы. На яго малой радзіме ўзгадалі легендарную посталь праз “Свята музыкі Чэслава Нёмна”. Алена Барэль, вядучы метадыст арганізацыйна-метадычнага аддзела раённага Цэнтра культуры і народнай творчасці зазначыла: Нёмэн заўсёды за-

станецца ў памяці не толькі палякаў, але і беларусаў.

Адметна прайшоў дзень бібліятэк у Путрышкаўскім цэнтры культуры, дзе супрацоўнікі не абмежаваліся фармальнай дзейнасцю, а арганізавалі кніжны бал, у вобразе Спадарыні Культуры на які завітала Наталля Рамановіч, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама. Свята было працягнута выставай кулінарнага майстарства “Бібліяпрысмакі”. Пра гэта піша галоўны бібліятэкар па арганізацыйна-маркетынгавай рабоце Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра Людміла Трубчык.

Музычны тэатр “Рада” горада Гродна, паведамляе кіраўнік калектыву Аляк-

сандр Ігнаценка, паспяхова выступіў у бельгійскім горадзе Остандзе на фестывалі “Fest in den Dorf”. Па меркаванні арганізатараў і гледачоў, выступленне тэатра з Беларусі (адзінага ўдзельніка ад нашай краіны) стала самым яркім момантам культурнага дзеі. “Рада” прадставіла беларускія, казачы і цыганскія блокі ў межах двух гадзінных выступленняў. Гродзенцаў прывітала асабіста Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі Аляксандр Міхневіч.

Марына Грэцкая, бібліятэкар Ізгаліўскай сельскай бібліятэкі-цэнтра экалагічнай культуры з Дзятлаўскага раёна Гродзенскай вобласці распавяла ў сваім допісе пра жыццё і творчасць Веры Хрышчановіч, мясцовай працаўладальніцы “Вера Ігнатаўна працавала загачдыкам Нагара-

як ён кідаў у калодзеж камяні — такім чынам... бамбаваў амерыканцаў, мяркуючы, што калі Зямля плоская (у чым быў перакананы), то камяні абважыцца прабуць яе наскрозь ды знішчаць верагодна праціўніка Савецкага Саюза. Суседка (ёй належыць калодзеж) парушальніца прагнала. Той прыкрыўдзіўся, напісаў у адрас крыўдзіцелькі вершы, які неўзабаве і зачытаў. Суседка адсудыла аўтара крапівой. Так пад-пачатковец упершыню сутыкнуўся з літаратурнай крытыкай... А некаторыя вершы ён пісаў часам вельмі экзатычнымі спосабамі: дапусцім, браў шытак за алоўкам, залазіў на дуб і не спускаўся з яго да таго часу, пакуль не складала нешта новае.

У 12 гадоў Віця адправіў некалькі сваіх твораў у газету “Звязда” (чаму не вярнуўся ў больш прыдатны яму тады па ўзросце, да прыкладу, газету “Зорька” ці часопіс “Бярозка”, Шніп не памятае). Паштальёнка пракаменцівала гэты ўчынак дастаткова жорстка і на ўсю вёску: “Плядзі, у рэдакцыю ліст напісаў, і не баіцца”. (Віця і сам “цешыўся” іграй на акардэоне, але сур’ёзна прысвяціў сябе музыцы не плановаў.) Так, выступаў у складзе школьнай самадзейнасці. Увогуле ж, нічога выбітнага ў плане культурнага вольнага часу Пугачы тады не ўяўлялі: тое ж, што і ўсёды, вясковыя святы, мерапрыемствы ў гонар падзей ды дат. Не існавала і характэрных менавіта для гэтай мясцовасці абрадаў. Але масавае культурнае правядзенне часу Шніп не любіў, “віной” таму такая акалічнасць: у Легезах, акрамя яго, жыло ўсяго два дзіця, а ў Пугачоўскай школе іх займалася 150. І сямігадовы хлопчак ад дыскамфорту бег у лес, там размаўляў з птушкамі, з травой, з дрэвамі...

У 9 гадоў Шніп стаў запісваць уласныя вершы, запісваць, бо першы Віця склаў чатыры гады раней. Гісторыя яго ўзнікнення смешная ды дзіўная. Рыфмаваныя радкі паўсталі ў галаве дзіцяці пасля таго,

Верхні горад — свайго роду культурны цэнтр Мінска, дзе апошнім часам адбываецца шмат мерапрыемстваў на любы густ. Адною з заўсёдных падзей стала правядзенне дзён нацыянальных культур раз у адзін — два тыдні па выхадных. Пра падзею гутарым з Вольгай АНТОНЕНКА, дырэктарам Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур.

Падчас свята малдаўскай культуры ў Верхнім горадзе. / Фота аўтара

Дні культуры ў мініяцюры

мовы. І кожная дыяспара стараецца ўразацца. Напрыклад, я была здзіўлена, што людзі не адыходзілі ад штраў, дзе карэйцы прадстаўлялі каліграфію. Ці калі беларуская моладзь спявала карэйскія песні. Карацей, я ўпэўнена, правядзенне такіх мерапрыемстваў узбагачае!

— Па якім крытэрыі выдзяляюць адбор краін, якія могуць прэзентаваць сябе?

— Краіны не адбіраюцца. Наадварот, удзел прапанавалі ўсім дыяспарам, але хтосьці пасаромеўся, іншыя паасцярожнічалі, не ведаючы, як усё

гэта будзе выглядаць. Урэшце, па маіх назіраннях, кіраўнікі дыяспар прысутнічалі на днях культуры іншых нацыянальнасцяў, падтрымлівалі, прыглядаліся, але дзесяці прысутнічаў і момант саборніцтва. Мяркую, усё гэта дапаможа зрабіць праграму яшчэ больш яркімі налета. Прыемна, што прадстаўнікі дыяспар не збіраюцца стаяць на адным месцы.

— Гэта значыць, у наступным годзе мінчане зноў убачаць дні нацыянальных культур?

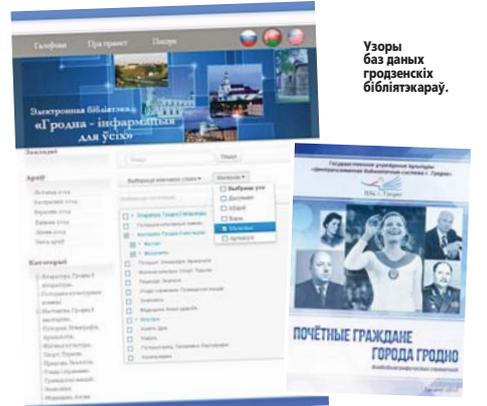
— Так, ды і колькасць краін ці дыяспар-удзельніц, мяркую, павялічыцца, балзае ўсяго ў Беларусь працяваюць прадстаўнікі 140 нацыянальнасцяў!

— А пляцоўка не зменіцца?

— Не думаю. Верхні горад — запатрабаванае месца, вялікая колькасць людзей прыходзяць сюды і ўжо ведаюць, што тут праводзіцца багата падзей. Джазавыя вечары, вечары класічнай музыкі, флэшмобы, выступы вулічных музыкантаў, майстар-класы па танцах, гітарчыныя рэканструкцыі, выставачныя праекты... Прыемна, што ў людзей апошнім часам Верхні горад асацыюецца яшчэ і з днямі нацыянальных культур.

Вольга СТАРАВОЙТАВА, студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ

15 верасня ў Дзень бібліятэк Рэспублікі Беларусь Гродзенская гарадская цэнтральная бібліятэка імя Андрэя Макаёнка ўрачыста адзначыла сваё 70-годдзе. З гэтай нагоды адбылася святочная імпрэза на сцэне Канцэртнай залы Цэнтра культуры Гродна, прайшлі мерапрыемствы тыдня адчыненых дзвярэй для чытачоў. Мяркую, адным з асноўных задбыткаў цэнтральнай бібліятэкі з'яўляюцца яе краязнаўчыя інфармацыйныя рэсурсы. Яны размяшчаюцца на сайце і маюць попыт, пра што сведчаць лічбы наведванняў — больш за 30 тысяч карыстальнікаў штогод.

Узоры баз даных гродзенскіх бібліятэкараў.

Па-за сцены

Перш за ўсё, гаворка пра віртуальныя музеі заслужанага дзеяча культуры, балет-майстра Ларысы Ляшанка, кампазітара і педагога Аўгена Петрашэвіча, скульптара, заслужанага дзеяча мастацтваў краіны Уладзіміра Церабуна, якія ствараліся як вынік шчыльнага супрацоўніцтва бібліятэкараў з названымі асобамі, з выкарыстаннем сямейных фотаздымкаў і запісаў успамінаў у медыя.

У гонар даты спецыялісты бібліятэкі падрыхтавалі падарунак абласному цэнтру да 888-годдзя з часу яго заснавання. Новыя краязнаўчыя біябібліяграфічныя даведнікі "Ганаровыя грамадзяне Гродна" (36 асоб) і "Кніга Славы Грод-

на" (53 асобы) — аснова для стварэння інфармацыйных рэсурсаў да канца 2016 года, над якімі спецыялісты бібліятэкі працуюць цяпер. Інфармацыйна-пошукавыя базы даных утрымліваюць падрабязныя, вывераныя біяграфічныя спісы матэрыялаў пра іх, копіі афіцыйных дакументаў па ўганараванні прадстаўленых там персон.

З 2014 года ў Гродзенскай цэнтральнай бібліятэцы імя Андрэя Макаёнка генеруецца краязнаўчая электронная бібліятэка (КЭБ) "Гродна" — інфармацыя для ўсіх, даступная аддаленым карыстальнікам. Да ажыццяўлення праекта па стварэнні рэсурса была далучана кафедра праграмага забеспячэння інтэлектуаль-

■ Тым часам

Карэспандэнт "К" наведвала апошняе на сёння з праведзеных у Верхнім горадзе святаў — Дзень малдаўскай культуры.

Што заўважыла? Сярод малдаўскіх страў карысталіся папулярнасцю плацынды — пірагі з рознымі начынкамі — і повець — страва нахштальт гуляша (кошты — ад 3 да 5 рублёў). Былі таксама і адметная кава, і гарбата з цытрусамі ці імбіром, прычым каштавалі яны не менш за ежу. Акрамя прадуктаў харчавання, гандлявалі і сувенірамі, сумкамі з беларускай і малдаўскай вышыўкамі, карцінамі, цацкамі ручной работы, драбнізкімаі кіштату керамічных завушніц ці валейных каралюў.

Калі 15-й гадзіны пачаўся канцэрт. Народу да гэтага часу прыйшоў шмат, але ахвотным пафатаграфіаваць цікавосткі ставала месца. Цягам трох гадзін спявалі не толькі на малдаўскай мове, але і на беларускай ды англійскай. Дзядуля-малдаванін прачытаў гледзачам свой верш пра трактар "Беларус", выступалі танцавальныя калектывы. Прайшлі і два майстар-класы: па малдаўскіх танцах і па плясценні мэрышораў — маленькіх букетнікаў з кветак, якія ўтвараюцца з нітак чырвонага і белага колеру і дорацка малдаванамі адзін аднаму ў першы дзень вясыні.

а "К"но ў свет

БРАЗИЛІЯ

На мінулым тыдні завяршыўся III беларуска-бразільскі фестываль урбан-арту "Vulica Brazil". Карэспандэнт "К" даўся па бываць на адной з сустрэч з мастакмі-удзельнікамі. Гаворка пра зорак бразільскага стрыт-арту братаў Osgemeos і Паулу Сэзара Сіву (Speto).

"Тату" на целе горада

Як ставіцца?

Калісьці Osgemeos прыходзілі ў кінатэатр, каб бачыць у фільмах, як у Нью-Ёрку размаляваюць цяжкікі. Тады бравалеткам падалася не звычайнай. Ды і калі пачалі яны займацца вулічным мастацтвам — у канцы 1980-х — капіравалі творчасць амерыканцаў. Праз час пазнаёміліся з творчасцю і стылем Speto. І менавіта гэта асоба сыграла не апошнюю ролю ў станаўленні зорак стрыт-арту.

З цягам часу ў творчай "трыцці" з'явілася традыцыя — размаляваць па ня-

дзелях сцены Сан-Паўла. Іх мэта — кожны тыдзень па 20 персанажу. Яны разумелі, што хобі — нелегальнае, але адуванне свабоды было куды мацнейшым. Мастакі і цяпер адчуваюць сябе свабоднымі. Яны прызналі: калі прыйдзе ў галаву ідэя ўзяць фарбы і пайці нелегальна маляваць, то яны зрабляць гэта. Урэшце, зараз вулічнае мастацтва успрымаецца адэкватна, а раней ніхто не мог зразумець, як ставіцца да графіці. Насамрэч, творцы таксама не ведалі, а рабілі тое, што падабалася.

Некалькі слоў пра Speto, графіці якога можна убачыць на сцянах гатэля на Кас-

трычніцкай. Падчас сустрэчы наведвальнікі даведваліся: ён, акрамя вулічнага мастацтва, займаўся ілюстрацыяй, музыльгікацыяй, скульптурай, а таксама рабіў вокладкі для кампакт-дыскаў. Да ўсяго, майстар сёлета адкрыў Музей стрыт-арту ў Берліне.

Розныя паняцці

Але ў чым розніца паміж графіці і стрыт-артам? Браты Osgemeos не падзяляюць гэты паняцці, але пакідаюць гэтае пытанне "на волю" грамадства. У 1980-х, па словах братаў, усё называлася графіці: і літары, і персанажы, а "стрыт-арт" — новае паняцце, што прыйшло з прэсы.

— Журналісты хацелі зразумець, чаму размаляваюцца будынк, платы... Вось яны і шукалі назву працэсу, прычым ва ўсіх краінах ён адбываўся амаль аднолькава.

Як на маю думку, графіці — спосаб самавыяўлення, скажам, "напаўнення" гарадской прасторы сабой, гэта як "забіць" сваю тэрыторыю. І наогул пэўнай энкавай на грузкі яно не мае. Крыху іншы стрыт-арт — данясенне грамадству пэўнай ідэі, уключэння жывароў горада ў дыялог. І як мне падаецца, стрыт-арт — больш самадэятэльная з'ява, вулічная гульня з пэўнай выявай, якая патрабуе саўдзелу.

Падчас сустрэчы, мастакі паказалі на экране свае працы і распавялі пра сацыяль-

ныя праекты. Так, ужо дзесяці 7 — 8 гадоў выдзяцца бараюцца з тым, што замалёўваюцца некаторыя выявы (або іх частка) шэрым колерам. Напрыклад, на адной з іх сталася толькі постаць дзяўчыны, якая "перажыла" Халаст.

Прыклад культуры

Для братаў горад — велізарная студыя. Калісьці ў іх была яшчэ адна мэта — змяніць яго аблічча. І ўявіце толькі, што з ім можна рабіць! Скажам, падзяліць на некалькі частак, якія аб'ядноўвала б адна ідэя, канцэпт. Альбо разбіць па раёнах, і кожны з іх вылучыць тэматычна асаблівым стылем... Але спачатку трэба падрыхтаваць грамадства (паступова і лакальна)

Вольга РОПАТ

ных і камп'ютарных сістэм Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Дыпломныя праекты студэнтаў "Распрацоўка сістэмы кіравання рэпазіторыем лічбавых рэсурсаў. Аптымізацыя механізму пошуку" і "Распрацоўка web-дадатку для доступу да рэпазіторыя лічбавых рэсурсаў электроннай бібліятэкі" былі паспяхова рэалізаваны на базе сервера цэнтральнай бібліятэкі. Выхад на краязнаўчую электронную бібліятэку ажыццяўляецца з сайта ўстановы.

КЭБ — сховішча электронных дакументаў розных фарматаў, якія маюць дачыненне да горада, інфармацыйны рэсурс з сістэмай кіравання, інфармацыйна-пошукавая сістэма з наўнясна фактаграфічнага, бібліяграфічнага, графічнага, гукавога, поўнатэкставага матэрыялу і магчымасцю пошуку ў ім. Створаны рэсурс — для шырокага выкарыстання дакументаў у даследчыцкіх і адукацыйных мэтах. Сярод

най бібліятэцы з іх ведама і дазволу. Дакументы, здымкі, рукапісы перадаюцца для электроннай бібліятэкі аўтарамі ці членамі іх сем'яў. Апублікаваныя тэксты артыкулаў з часопісаў, газет, зборнікаў ці электронных СМІ маюць бібліяграфічныя спасылкі і апісанні першакрыніц публікацыі.

Як праект перспектывы, КЭБ патрабуе карпаратыўнай працы калектыву цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Гродна. Алічбаваныя дакументы збіраюцца бібліятэкарамі ў філіялах. Напрыклад, у КЭБ унесены матэрыялы філіялаў пра народнае аматарскае аб'яднанне "Гарадзенскі каларыт", краязнаўчыя артыкулы пра назвы і гісторыю вуліц горада, якія друкаваліся ў мясцовых газетах, біяграфічныя матэрыялы пра дзеячаў культуры, мастацтва, пісьменнікаў Гродна... Асабліва цікавае уяўляюць біябібліяграфічныя паказальнікі, даведнікі, створаныя спецы-

Як імпрэзе пабагацець на падзеі

У вёсцы Мілашова на Мёршчыне адбыліся Мілашоўска-Мілашаўскія чытанні, якія ладзяцца з 2011 года пісьменніцай Аленай Масла на радзіме і ў сталіцы і пра якія газета "Культура" пісала не аднойчы.

Вяселле праз 50 гадоў

Сёлета ў рамках праекта прэзентаваўся музычны кампакт-дыск "Песні і найгрышы вяселья вёскі Лявонпалі і яе наваколля ў запісах Сяргея Панізніка 1968 — 1969 гадоў", матэрыял для якога быў запісаны амаль 50 гадоў таму акурат у Мёрскім раёне Віцебшчыны. Маладыя, якія пабраліся шлюбам на тым вяселлі, былі з Мілашова — жаніх, Франак Адамовіч — жыхар Мілашова. Навяста ж (з Лявонпалі) прыехала настаўніцай у Мілашоўскую школу і тут сустрапа свайго суджэнца. Вяселле ладзілася спачатку ў маладога, пасля — у маладога. Ётаму вяселлю надзвычай пашчасціла, бо быў запрошаны на яго Сяргей Панізнік — аднакласнік маладой, знакамты беларускі паэт і краязнаўца, а тады — ваенны карэспандэнт.

"Сяргей немагчыма было не заўважыць, — згадвае Яўгенія Сяргееўна Шадурская, тая самая маладая з вяселья, якое сёння заўчалася пановому. — Высокі, статны, з двума фотаапаратамі, з магнітафонам, на які ён і вёў запісы, што адбылася".

Мінула амаль 50 гадоў, і музыка, спявак Сяргук Доўгушаў стаўся выдаючым дыска паводле падзеі. На сёлётных чытаннях прэзентацыя дыска адбылася ў парафіяльным касцёле Маці Божай Шкапелернай пасля імшы. Разам з Сяргухом з Мінска прыехала спявачка Юлія Літвінава, а таксама полацкі гурт этнаспеваў "Варган". Вясельныя спевы і музыка гучалі ў кас-

цэле пасля набажэнства, вяртаючы на паўстагоддзя таму і саму "маладоў", і тых парафіянаў, каму давялося гуляць на тым вяселлі.

"Пярэзвы", або "цыганы"

І так сталася, што ў гэтай незвычайнай імпрэзе сышліся разам і вяселле, і пярэзвы, альбо "цыганы" — традыцыйны вясельны абрад, калі маладая развіталася з родным домам, дзявалава бацькам. Даўней, калі вяселле гулялі цягам тыдня, пярэзвы спраўляліся на заканчэнне ўрачыстасці. У дом маладой запрашаліся самыя блізкія людзі. Ну, а другая назва — "цыганы" — "прыляпаны" да гэтага абрада праз тое,

шое — і ў дзень чытанняў з маладой прыехала ў госці да дзядулі і бабулі, Стэфана і Юзэфы Масла.

Галерэя ў "Пуні"

Так-так, сапраўдная пуня — памяшканне для захавання сена, адмыслова пераробленае, — пасля шэрагу змяненняў ператварылася ў мастацкую галерэю! Так сталася, што, прыязджаючы на пярэзвы, згаданая Крысціна, тады яшчэ студэнтка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, сушыла свае працы ў пуні, якая была проста гаспадарчай пабудовай (каровы ў гаспадарцы ўжо не было, і сховішча духмянай сушанай травы пацху ператварылася ў склад рознага начыння).

Падчас прэзентацыі дыска ў касцёле. / Фота аўтара

што вясельнікі турсыды ездзілі, качавалі. Пра ўсё гэта расказала на свяце этнограф, тэлеведучая, аўтарка кнігі "Беларускі кулінарны шэсць" Ларыса Мятлеўская.

Так сталася, што акурат за тыдзень да чытанняў яна была свацінай на вяселлі ў сталіцы. Ладзілася яно з элементарнай традыцыйнага стылю — з выкупам маладой, "рагаткай", пасадам на кажух, дзяленнем багатага караваю... А маладая — мастачка Крысціна Баранова (Пержукова), — хоць і сталічная жыхарка, але ж нарадзілася ў Міла-

Але дзядуля, былы настаўнік-філолаг, так натхніўся мастацкай практыкай унучкі, што рашыўся даць пуні другое жыццё: у пабудове з'явіліся вокны, дыктоўная драўляная падлога, гледзенькія сцены і нават другі паверх!

Вось у гэтай "Пуні", якая кардынальна змяніла і сваё аблічча, і статус, на Мілашоўска-Мілашаўскія чытанні быў зладжаны верхняж работы Крысціны Барановай (Пержуковай) з серыі "Шчаслівы горад" і шэрагу карцінаў вядомай беларускай мастачкі Аксаны Аракчэвай, актыўнай удзельніцы чытанняў.

На адкрыцці "Пуні" маладая і малады дэманстравалі вясельныя строі ад Ларысы Мятлеўскай. Яўгенія Шадурская падаравала ім адзін з пляц ручнікоў на абразы, сатканы ў 1930-я яе мамай.

Вернісаж у "Пуні" доўжыўся цягам аднаго дня. Але столькі розгалася ў ваколіцы нарабіў, што да гэтай пары едуць у "Пуню" групы турыстаў — і з Мёршчыны, і з суседняй Брастлаўшчыны. Такім чынам, "Пуня" падкідае новую задачу сваім стваральнікам і арганізатарам чытанняў — палудама над шэрагам выстаў і вернісажаў, разнастайных культурных мерапрыемстваў, якімі яна зможа пацешыць людзей.

Замест кветак — падарункі дзецям

На вяселлі ў традыцыйным стылі ў сталіцы, якое згадалася, гасцям было прапанавана замест звычайных кветак прынесці канцтавары, сродкі гігіены, цацкі — тое, што пасля можна было б перадаць у дзіцячы дом. Госці так спагладва адгукнуліся на прапанову, што падарункаў нанеслі гару!

Вось частку гэтых падарункаў у Друіцкі дзіцячы дом-інтэрнат і павезлі на заканчэнне сёлётных Мілашоўска-Мілашаўскіх чытанняў і "пярэзвы-цыганой" маладыя, Крысціна і Яўген, а таксама арганізатары і госці імпрэзы. У дзіцячым доме адбылася прэзентацыя новай кнігі Алены Масла "Мяне зовуць Лахнэўка", якую ілюстравала Аксана Аракчэва. Ларыса Мятлеўская навучыла дзяцей гуляць у "гаршкі".

На развітанне дзеці аддзачылі маладым, падаравалі на памяць пра сустрачку і ў падзяку за падарункі працы, выкананыя сваімі рукамі.

Алена ЦЯРЭШКА

ўстановы

асаблівасцей — не толькі свабодны доступ да дакументаў і засяроджванне іх у адным месцы, але і захаванне неапублікаваных дакументаў (створаных бібліятэкарамі), уласнае праграмае забеспячэнне, перспектыва ўдасканальвання і доўгатэрміновасць дзеяння. Інфармацыйны рэсурс можна лічыць навацый у галіне бібліятэчнай справы. Унікальнасць дадзенага прадукту ў тым, што гэта пакуль адзіны ў Беларусі рэпазіторы лічбавых рэсурсаў, створаны публічнай бібліятэкай.

ялістамі Гродзенскай гарадской цэнтральнай бібліятэкі.

У бібліятэцы знаходзіцца больш за 300 дакументаў. Наведвальнасць сайта цягам 2 гадоў пасля размяшчэння рэсурсу ўзраста ўдвай. За стварэнне краязнаўчай электроннай бібліятэкі "Гродна — інфармацыя для ўсіх" калектыву атрымаў заахвочвальны прыз Рэспубліканскага конкурсу "Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры" ў намінацыі "Навацый ў бібліятэчнай справе". Увогуле ж, з дапамогай укаранення падобных праектаў наша ўстанова робіць крокі па выхадзе бібліятэкі па-за ўласныя сцены.

Наталія СВІРЫДА,
намеснік дырэктара
Цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы горада Гродна

А яшчэ аб'ектамі для страваргу сталі трамваі.

да "выбуху" ўрбанкультуры, чым зараз і займаюцца арганізатары "Vulica Brazil".

Якім чынам бразільскія мастакі вядуць дыялог з жыхарамі? Так, яны распісалі (легальна!) цяжкікі ў Бразіліі. Osgeteos звярталіся са сваімі прапановамі да розных фірм, але паўсюль ім адмаўлялі. Але браты ў адным з гарадоў усе адно размалявалі дзевяць цяжкікоў кампаніі.

Апошнія праходзілі па бедных раёнах горада, і такім чынам браты дапамаглі далучыць і іх жыхароў да мастацтва. А яшчэ яны ў Сан-Паўлу размалявалі "Боінг".

Зараз мастакі робяць яшчэ і выставы.

— У галерэй мы ствараем уласны свет. Нам падабаюцца белыя сцены: ёсць маг-

чымасць ствараць з "нуля". Але і графіці падабаецца тым, што ніхто не кіруе працэсам апроч нас саміх.

У гэтым выпадку горад з'яўляецца месцам камунікацыі мастацтва і грамадства. Выразныя выяўленчыя "цытаты", "пасланы", "тату" на цэле будынкаў надаюць яму выразнасць, адметнасць, а жыхарам — настрой.

P.S. Літаральна назаўтра пасля завяршэння фестывалю на работах шэрагу мастакоў — удзельнікаў фестывалю "Vulica Brazil-2016" з'явіліся чорныя каракулі. Пацярпелі, у тым ліку, і работны браты Osgeteos. Арганізатары ўрбан-фэсту мяркуюць "адраставаць" пашкоджаныя фрагменты.

"Бясслоўная" кампанія

РУМЫНІЯ
У Беларускай дзяржаўнай маладзёжным тэатры прайшоў паказ спектакля "Не-словы" румынскай тэатральнай кампаніі "Passe-Partout Dan Puric". У Мінску "не-славесныя" акцёры таксама давалі майстар-клас у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Прыватная кампанія, створаная Данам Пурыкам, румынскім акцёрам і рэжысёрам, прадастаўляе пляцоўку для стварэння і паказу спектакляў. "Не-словы" — гэта толькі адна з вялікай колькасці пастановак, створаных на гэтай базе.

Бты спектакль быў створаны таленавітым акцёрам, рэжысёрам, музыкантам і спеваком Адрыянам Наурам. Адрыян наведваў Беларусь не ўпершыню: у снежні 2015 года ён выступіў з канцэртам разам з "Trio Zamfirescu" ў Мінску і Гродне. Адрыян Науру спадабаўся Беларусі і беларускія гледачы, таму ён прыехаў сюды зноў са сваімі пластычным тэатрам.

Сцэна са спектакля "Не-словы". / Фота з сайта тэатра

Выключна пластычным спектаклем "Не-словы" назваць складана. Ён і эксперыментальны, і авангардны, і невербальны. На працягу больш чым гадзіны гледачы сачылі за кароткімі пластычнымі эцюдамі пра жыццё, вайну, каханне, кіно. Трэба сказаць, што частка эцюдаў была не зусім бязмоўнай. Дзевяці акцёры выкарыстоўвалі мову той краіны, пра якую была замалёўка: Германія, Японія, Расія, Францыя, Амерыка... Музыка таксама задзейнічалася тэматычна. Цікава атрымалася з Расіяй: гісторыя каханья, паказаная з дапамогай пластычнага і

ценеага тэатраў, раславае спектаклем пад песню "Конь" гурта "Любэ". Пледачы, падзея, засталасі ў замяшчэнні: ці было так задумана рэжысёрам або з музыкай выйшла нейкая недарэчнасць?

Касцюмы акцёраў мяняліся з эцюда ў эцюд і часта былі ўмоўнымі. Напрыклад, публіка асабліва ажывілася, калі на сцэне з'явіліся добра знавалы амерыканскія супергероі "DC Comics": Супермэн і Бэтман. Нагледжаны на тое, што іх выявы былі відэаочна гратэскава-фарсавыя, а касцюмы хутчэй сімвалічнымі, агладзіравалі ім не пераста-

ючы і яшчэ доўга абмяркоўвалі менавіта гэтых персанажаў пасля спектакля. Некаторыя ж замалёўкі выглядалі настолькі казачна-фантастычнымі, што нават самыя гучныя гледачы зацікалі і сачылі, за таяішы дыханне, за тым, што адбываецца на сцэне. Студэнцкай аўдыторыі асабліва падобаліся прыёмы інтэрактыўнага тэатра.

Па словах Надзі Машану, каардынатары і куратары праекта, гастролі румынскага пластычнага тэатра — гэта першы тэатральны праект з Румыніі ў Беларусі. Менш чым за год у Беларусі былі прадстаўлены ўжо чатыры культурныя ініцыятывы, і спыняцца на гэтым румыны не збіраюцца. Цяпер рыхтуюцца гастролі невербальнага драматычнага тэатра, праўда, форма падачы спектакля яшчэ агаворыцца.

Дарчы, 15 верасня спектакль "Не-словы" быў паказаны на Міжнародным тэатральным фестывалі "Белая Вежа" ў Брэсце. "Мы падзяемся, што серыя культурных праектаў стане пачаткам моцнага сярбюства", — падкрэслівае Надзя Машану.

Вольга СТАРАВОЎТАВА,
студэнтка Інстытута
журналістыкі БДУ

Як вы, угэунены, памятаеце, мы "кінулі" гурт "Стары Ольса" на волю амерыканскага лёсу ў акрузе Дэюваль. Між тым, тур каманды па ЗША працягваюцца, і дадэнае вам "Культурай" у № 34 аб'яцанне інфармаваць пра яго рэдакцыя не заблыла. Такім чынам, што ж было з калектывам далей...

Алег КЛИМАУ

Ад Лэхі да Канзаса

Далей быў пераезд у штат Юта і выступленне ў горадзе Лэхі на першым у турне рэнесансным фестывалі. Адзін з яго стальных удзельнікаў невымоўна здзівіў нашых музыкантаў, сказаўшы, што "СО" — першы гурт, які грае на гэтым фэсце менавіта рэнесанс-музыку. А так там — усё больш кантры (як жа без яго ў Паўночнай Амерыцы). Атмасфера на свяце вікінгаў з мушкетэрамі панавала душэўная, нягледзячы на адсутнасць піва.

Зняўшыся для нейкага тамтэйшага ТБ-шоу, ансамбль рвануў у штат Карарада. Пераадолеўшы 560 міль да Дэнвера, у горадзе музыканты спыніліся ў доме адной з мясцовых беларускіх сем'яў, "кіраўнікі" якой мелі мянушкі Вавэрка і Мядзведзь (сапраўдныя імяны — Ана і Уладзімір). А канцэрт далі 29 жніўня ў "Polish American Club". Арганізатарам сэйшна быў адвакат Юрась Зяновіч, таксама белару па нацыянальнасці. З самага пачатку канцэрт ператварыўся ў беларускапольскі вечар, гасцямі якога сталі нашчадкі выхадцаў з колішняй Рэчы Паспалітай. Таму спрыяла не толькі музыка, але і іншы антураж: на сценах — партрэты выдатных дзеячаў беларускай гісторыі, на сталах — нацыянальная кухня. Яе стравы артыстам сабралі і ў дарогу.

Прывяла яна ў штат Небраска, што сустрэў падарожнічаў моцным ліўнем, строгай паліцыяй ("Нават лютня была прышпіленая ў багажніку пасам бяспекі!" — смяецца лідар "Старога Ольсы" Зміцер Сасноўскі) і музычнай крамай: за два тыдні канцэртаў выйшлі са строю два барабаны, таму "гардэробчык" патрабавалася неадкладна абнавіць.

Для кавярні "The Espresso Shop by Caravan" у горадзе Норт-Плат каманда прапанавала праграму, якая найбольш поўна раскрывала музычную спадчыну Вялікага Княства Літоўскага: яе склалі камерная лютневая музыка, барочная, гарадскі еўрапейскі фальклор з застольных песень і танцаў. "Гэта быў адзін з самых эмацыйных канцэртаў з вялікай аддачай ад публікі... А ў горадзе пасля канцэрта ўжо ў гагосцы з аўто гучала "Фаталія блазэнска" з "Полацкага шытка".

Наступнае выступленне прайшло 1 верасня ў адміністрацыйным цэнтры Лінкальн, натуральна, ва ўстанове навучальнай — у "Southeast Community College". Такім чынам студэнты знаёмілі з культурай Усходняй Еўропы. Напрыканцы беларусы трохі па-

Тымчасовыя росставы пэры на рэнесанс-фэстывалі.

Матрык на дарожні Зміцера Сасноўскага з берагоў ракі-паўночнага Мічыганта Чыкага.

"Стары Ольса" сустракаў з амерыканскімі беларусамі.

Медыял-музыка з Беларусі цалкам натуральна ўспялі ў рок-інды, метал-ды і інструментальна адно з кантры-року публікацыя.

хуліганілі, выканаўшы кавер "Another Brick in the Wall, Pt. 2" — бессмыслотнага тварэння "Pink Floyd". Выкладчыкі гумар ацанілі і з задавальненнем падпявалі "We do not need no education...". Навучэнцы пры гэтым хіхікалі ды здымалі тое, што адбывалася, на гаджаты.

Штат Мінесота, горад Мінеаполіс, вялікі рэнесанс-фэстываль (яго наведваюць 20 тысяч чалавек у кожны з трох дзён). Але спачатку музыканты выправіліся на пошту — рассылаць падарункі сваім краўдфандын-спонсарам, а затым

"эфірыць" для мясцовага радыё. "Стары Ольса" быў зацэплены ў якасці хэдайлера на гэты форум, які, як і фэст у Юце, меў вельмі адноснае дачыненне да канкрэтна рэнесанснай музыкі. "Часам складалася уражанне, што мы знаходзімся ў казаным горадзе з раманна Толкіна і сярод герояў Гары Потара, — кажа Сасноўскі. — Але, безумоўна, былі і сапраўдныя рэканструктары сярэднявечнага жыцця, тэатры і іх акцёры, танцы, гульні, турніры ды... экзатычныя жывёлы: сланы, вярблюды, лані, кракадзілы, змеі!" Наведвальнікі мерапрыемства маглі арандаваць сабе мурдзелістыя касцюмы ды апрачуні ў пацешны "прыкід" хатніх жывёл, якіх яны ўзялі з сабой. Калектыў гледачы (беларусы, украінцы, рускія, славакі, чэхі...) прынялі "на ўра", "рвалі" яго ўдзельнікаў на аўтографы, патрабавалі ад іх аб'ячання вярнуцца сюды занадта, а флейтысты ды выканаўцы на шалмеі Марыі Шарый прылькілі прапанаваную руку і сэрца. Во які!

У Мэдысане, сталіцы штата Вісконсін, і Ла-Кросе канцэрты адбыліся ў невялікіх утульных клубах. З апошняга горада гурт выехаў у штат Аёва, дзе для артыстаў знялі дом у цій жа вёсачцы Альта Віста. Па-сапраўдному першы выхадны музыканты прысвіцілі сну, ежы, адпачынку, званкам родным, прыборчы аўтобуса ды... бегу па кукурузных палях. І зноў у шлях, на рэнесанс-фэст у Канзас-Сіці (нашы выступалі 10 і 11 верасня). Ён быў насычаны прадстаўленнямі вучнёўных музыкантаў, сярэднявечных тэатраў, танцораў, жанглераў агнямі, цыркачоў — артыстаў многіх нацыянальнасцяў. Тэматыка фэсту — усё, што звязана з цмокамі. І яны былі паўсюль: помнікі, дзіцячы рыцарскі турнір "Бой з цмокам", дартс з рыцарамі ды цмокамі, вялікая льялька цмока пад карчмой, ганчарная крама, прысвечаная толькі гэтым цудаверу, шкляныя вырабы жывёл розных памераў. Гэтым разам хэдайлераства

"СО" дзяліў — з фаер-тэатрам "Подых дракона". З назіранняў спадара Сасноўскага: "На амерыканскіх фестывалях настолькі разумна пабудавана сістэма харчавання, што ніхто не застаецца галодным і няма вялікіх чэргаў. Нават калі наведвальнічаў больш за 20 тысяч ч дзень!"

Ансамбль сыграў пяць стаў, застольныя песні публіка прыняла без асаблівага захаплення, як у той жа Юце. Затое выявіла цікавасць да інструментаў ды паходжаньня артыстаў. На рэгіянальным выступ прыйшлі кароль і каралева фестывалю са світай, уважліва выслушалі старадаўнюю музыку і таксама выказалі жаданне сустрацца з беларусамі ў будучыні — налета. У Канзас-Сіці і скончыўся першы месяц гастроляўнага падарожжа нашых суйчыннікаў, наперадзе іх чакае яшчэ месяц...

Толькі гэтага мала

Ён стартаваў канцэрт у Чыкага (штат Ілінойс), 13 верасня. Польскі клуб "Copernicus Center". У зале — душэўная публіка

Са "Старым Ольсам" па ЗША: нашы сярод герояў Гары Потара і лютня пад пасам бяспекі

Беларускае ўварванне на заходнім медывал-фронце

славянскай знешнасці, сёйтой — у беларускіх кашулях, аднак большасць усё ж такі з амерыканцаў. Апантаная рэакцыя на музыку Рэнесансу ды барока, абсалютна на ўсё — ад камерных кампазіцый да застольных. Як вынік — дадатковыя творы на замову, доўгія размовы пасля канцэрта, здымкі на памяць. Спыніўся гурт у гаспадыні Жанны, у беларускай сям'і, але ўжо з глыбокімі амерыканскімі каранямі, хаця беларускія традыцыі яна захоўвае — у мове, сімволіцы, кнігах...

Перад ад'ездам у штат Агая каманда атрымала вестку, што арганізатары згаданага вышэй фэсту ў Мінесоте чакаюць "СО" на яго закрыцці — 1—2 кастрычніка (фэстывалі ў паўтара-два месяцы для ЗША з'ява звычайная). "Bay!" — рэагуючы нашы, і тур палявічваюцца яшчэ на адзін выступ. Клуб у Акроне ўразаў калектыў сваёй чысцінай. Гаспадары яго чакалі заморскіх взіцераў з нецярпеннем, пра што казалі іх радасныя твары, дапамога ў пераносцы рэчэй, асцярожнае абыходжанне з пластыкавай афішай, на якой музыканты павінны былі пасля канцэрта распісацца, і яна ўпрыгожыла б адну са сцен клуба. Пад выступ гурта нават спецыяльна прывіталі актывіст — "Stary Olsa, Medieval Folk-Shot"! Сярод гледачоў выявілася вялікая кампанія мясцовых беларусаў, якая гарача аджудкалася на сэт калектыў, доўга дзякавала яго ўдзельнікаў ды ўсяляк частвала іх па завяршэнні імпрэзы. У прыўзнятым настроі "оўльсуды" дабраліся да Кліўленда, а там уначы (!) наведалі знакамты Музей рок-н-ролу ды "адарвалі" ў ім пад класіку року.

А ў Кольчэстары (штат Вермонт) канцэрт прайшоў на пляцоўцы незвычайнай — на тэрыторыі міні-завода па вырабе крафтавай медаву! Публіка падпявала, скакала ды стукала куфлямі па сталах. А барман, спехам засвоўшы азы беларускай мовы, на ёй з артыстамі і меў зносіны. Што ж будзе далей?..

(Працяг. Пачатак у №№ 37, 38.)
Сёння "К" працягвае распавядаць пра ўнікальную асобу ў гісторыі нацыянальнай культуры — Алену Аладаву.

Барыс КРЭПАК

Да майго прыезду ў 1965 годзе з Ленінграда ў Мінск сустрэкаўся з Аладавай толькі аднойчы. Студэнтам Ленінградскага ўніверсітэта ў пачатку 1962-га я прыехаў на зімовыя каникулы да маці ў Гродна. У яе кватэры ў доме па вуліцы Тэльмана, 7 заспеў кампанію мясцовых інтэлектуалаў, якія адзначалі нейкую падзею (можа, Стары Новы год?).

За сталом, акрамя маёй маці і айчыма Івана Сямёнавіча Дмухайлы, сядзелі госці — старыя сябры нашай сям'і: жывапісец Іван Васільевіч Пушкоў з жонкай і Даніла Міхайлавіч Парахня; таксама мой настаўнік па першых курсах вучобы ў гродзенскім педінстытуце, педагог замежнай літаратуры Мікалай Рыгоравіч Працэнка, яшчэ акцёр драмтэатра Якаў Мікалаевіч Кімберг і незнаёмая жанчына па прозвішчы Аладава, якая па нейкіх справах прыехала ў камандзіроўку ў Гродна. Я яе бачыў упершыню, хаця ведаў, што ў Мінску жыве такая сяброўка маёй маці. Трошкі пазней да нас зазірнуў "на агенчык" пісьменнік Аляксей Нічыпаравіч Карпюк. Калі не памыляюся, у тыя часы ён працаваў загадчыкам гродзенскага агенцтва "Інтуррыст".

Канешне, дэталі гэтай вечарыны я не запомніў. Акрамя адной акалічнасці: зайшла спрэчка пра тое, ці мэтазгодным было знішчэнне ў горадзе, на рагу Замкавай і Кастрычніцкай вуліц у раёне Савецкай плошчы, будынак былога каталіцкага касцёла Прачытай Божай Маці, заснаванага яшчэ ў XIV стагоддзі вялікім князем Вялікага Княства Літоўскага Вітаўтам. Я добра ведаў той будынак яшчэ ў школьныя часы, калі мы, хлапчукі, марылі, што яго ператвораць, як аб'яцалі ўлады, у шырокафарматны кінатэатр або ў Дом фізікультуры. Але я быў не ў курсе, пра што за сталом закіпела шумная дыскусія, і імкнуўся ўлезці з наўнымі пытаннямі пра тое-сёе. Аказваецца, два месяцы таму, у канцы лістапада, з ініцыятывы мясцовых уладаў ленынградскія спецыялісты і слаўныя са-

Алена Аладава. 1976 год.

"Нягледзячы на подпіс, карціна сапраўдная..."

У алене Васілі: Алена Пук (Аладава) і Мікалай Аладаў. 1928 год.

Феномен Алены Аладавай

пёры ўзарвалі гэтую самую фару Вітаўта! Канешне, я штосці чуў пра тое з лістоў маці, якая ведала, што яшчэ вясной 1961-га была прынята пастанова пра яе знішчэнне, але ніякіх на гэты конт тонкасцей не чуў, ды і не вельмі тады цікавіўся такімі пытаннямі. У тыя савецкія часы знішчэнне такіх "рэлігійных" помнікаў, асабліва напярэбраных, было звычайнай справай.

Фара (нямечкае "pfarre", лацінскае "parochia", грэчаскае "paroecia") — царкоўная парафія, епархія — назва галоўнага парафіяльнага

касцёла. Разам з ратушай ён быў сімвалам Гродна. Алена Васільеўна расказала ўсім, што пры расійскім імператары Аляксандры I ён быў перададзены праваслаўнай царкве, названай Сафійскай, а прыкладна праз сто гадоў сабор стаў кафедральным. Але потым, у час Грамадзянскай вайны, фару зноў вярнулі каталікам і яна выкарыстоўвалася як гарнізонны касцёл. Пасля вайны сабор стаў зернесховішчам, а пазней (я гэта добра помню школьнікам) — тут з'явіліся вялікія склады сучаснага добра з мясцова-

га камбіната. У тыя часы савецкае правіла прыставаўца падобныя будынкі для ўсялякай гаспадарчай ці іншай патрэбы нікога не здзіўляла: мы пагалоўна былі ваяўнічымі атэістамі.

Практычна ўсе ўдзельнікі тагачаснага "круглага стала" у нас на кватэры лічылі, што гэтае збудаванне, бруднае, абшарпанае, напярэбраннае, трэба было прыбраць, бо моцна псавала аблічча горада, яго цэнтра. А цэнтр — гэта Савецкая плошча са скверам, касцёлам езуітаў, чырвонакаменны, багата дэкараваны будынак бібліятэкі, пачатак утульнай "двухпавярховай" вуліцы Савецкай, выкладзенай старой цудоўнай бруканкай. Памятаю, толькі двое з кампаніі, Аладава і Працэнка, — палка абураліся "дзікасцю" ўладаў, якія пасмелі падарваць гэты "ўнікальны помнік старажытнай беларускай

прывесці ў парадак і адрэстаўраваць усё тое, што павінна належаць нашым нашчадкам?"

Хтосьці запярэчыў, маўляў, нічога асаблівага ў гэтым помніку няма, і калі так разважаць, то трэба рэстаўраваць і сінагогу на вуліцы Алега Кашаваго, у якой туляцца мастацка-вытворчыя майстэрні. "А чаму б не! — гарачылася Аладава. — Пакуль не позна, трэба выратаваць усё каштоўнае з таго, што яшчэ засталася. І трэба сёння ўсім нам, дзеячам культуры, калі мы сябе прылічваем да гэтага племені, біць... у літаўры..." Потым, пару секунд памаўчаўшы, дадала: "...каб нашым дзеячам не давялося біць у званы". Пасля гэтых слоў за сталом наступіла драматычна-доўгае маўчанне. І яно чамусьці так запомнілася мне, што і сёння, праз столькі дзесяцігоддзяў, "гучыць" у маіх вушах...

помнікаў. З таго часу жанчыны пасябралі і пры выпадку сустракаліся то ў Мінску, то ў Гродне. Не ведаю, што іх звязвала, бо іхнія прафесіі былі зусім розныя: адна — музейшчык, мастацтвазнаўца, другая — начальнік Гродзенскага абласнога прамысловага ветэрынарнага кантролю. Як кажуць, шляхі божныя неспавядальныя... Відавочна адно: гэта былі людзі этанакіраваныя, актыўныя, душэўна шчодрыя па натуре, "прабуйныя" ў розных жыццёвых абставінах і, што цікава, — пры сустрэчах заўсёды дарылі адна адной нейкія падарункі!

Захаваўся ліст Аладавай да маёй маці ад 1965 года (напэўна, канец вясны альбо пачатак лета, месяц не названы): "Шаноўная Марыя Іванаўна! Спяшаюся паведаміць, што тое пытанне, якое мы абмяркоўвалі ў час нашай

Фара Вітаўта ў Гродне. 1920я. Напярэйчы лістапада 1961-га.

Але сам я не думаю тады і не меркаваў, што праз тры гады лёс зноў звядзе мяне ўсур'ёз і надоўга з гэтай неспакойнай, няўрымслівай і чулай жанчынай — Аленай Васільеўнай Аладавай. Праз некалькі дзён пасля абароны дыплама, калі я стаў на скрыжаванні трох дарог (куды ехаць на работу — у музеі Адэсы, Краснадар ці Навасібірск), у дэканат гістарычнага факультэта Ленінградскага дзяржуніверсітэта наступіў ліст з Мінска за подпісам намесніка міністра культуры БССР Яўгена Парватава з просьбай накіраваць мяне "ў разпрадэжэнне дырэкцыі Дзяржаўнага мастацкага музея БССР для работы на пасадзе навуковага супрацоўніка з месечным акладам у адпаведнасці са штатным раскладам".

Як аказалася, такая сітуацыя з выклікам адбылася па хадайніцтве дырэктара музея Аладавай. Так, маю маці яна ведала з канца 1950-х, калі ўпершыню прыехала з навуковай экспедыцыяй у Гродна з мэтай выяўлення і вывучэння ўнікальных старажытнабеларускіх

апошняй сустрэчы датычна працаўладкавання Вашага сына, буду днямі рашаць. Звяртаюся спачатку да намесніка міністра культуры Парватава з просьбай накіраваць у ЛДУ адпаведныя зпыт. А калі ўзнікнуць праблемы — звярнуся да першага намесніка міністра Мачуліна, з сынам якога, як Вы расказвалі, Барыс вучыўся ў школе горада Гродна. Упэўнена, што ўсё будзе добра. Цалую — ваша Алена".

Так і здарылася, што менавіта дзякуючы гэтай чалавеку я вось ужо больш за 50 гадоў — мінчанін. І стаў тым, кім стаў: прафесійным мастацтвазнаўцам і арт-крытыкам. І ўсе свае дасягненні ў гэтых сферах я разглядаю з гэтага пункту гледжання. Дарэчы, Аладава ў 1968-м першай рэкамендавала мяне для ўступлення ў кандыдаты ў члены Саюза мастакоў (тады па статусе быў абавязковы двухгадовы кандыдацкі стаж для кожнага мастака і мастацтвазнаўцы, хто ўступаў у творчую арганізацыю).

Працяг чытайце ў наступных нумарах.

Фотафакт

P.S. да "Піруэтаў лёсу слонімба"

У двух нумарах "Культуры" быў апублікаваны мой артыкул пра беларускага дыржора, музыканта, педагога, заслужанага дзеяча культуры Беларусі Антона Валынчыка. Калі матэрыял быў апублікаваны, стала вядома, што ў Гродне на адным з карпусоў Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы была ўстаноўлена мемарыяльная шыльда гэтай асобе. Так, шыльду ўстанавілі, але ўрачыстага адкрыцця яе не было. Урэшце, добра, што гродзенцы не забыліся пра аднаго са сваіх знакамітых педагогаў і музыкантаў. І яшчэ. Нядаўна гродзенскі музыкант, педагог, былы кіраўнік гродзенскага ансамбля "Дударыкі" Яўген Петрашэвіч перадаў у Слоніміскі раённы краязнаўчы музей імя Стаброўскага скрыпку Антона Валынчыка, яго фотаздымкі, запрашалыя білеты, праграмы, граматы, дыпламы, шыткі з нотамі і песнямі. Увесь гэты скарб зберагаўся ў прыватным архіве Петрашэвіча, які добра ведаў хормайстра і сябраваў з ім.

Сяргей ЧЫГРЫН, краязнаўца, літаратар Слонім

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

Экспазыцыі: ■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."

■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. ХХІ стст."

■ "Мастацтва Беларусі ХХ — пач. ХХІ стст." (У рамках экспазыцыі — выстава "Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве", прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)

■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. ХХ стст."

■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — ХХ стст."

■ "Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў ХХ стагоддзя".

Выставы: ■ Выстава твораў скульптара і графіка Аляксандра Шапко "Сюіта №45" — да 29 верасня.

■ Выстава жывапісу Ягора Бальдэна — да 26 верасня.

■ Выстава Георгія і Наталлі Папалюшкіх "Вехі творчасці" — з 7 да 30 верасня.

■ Выстава фарфору і роспісу па тканіне Эміліі Фокінай "Дзіўныя звяры" — да 25 верасня.

■ Выстава "Мастацтва будызму" з фондаў Дзяржаўнага Эрмітажу — да 9 лістапада.

■ Выстава твораў царкоўнага мастацтва XVII — ХХІ стст. "Свет нябесны на зямлі" — з 30 верасня 2016-га да 30 студзеня 2017-га.

■ Выстава да 100-годдзя з дня нараджэння Паўла Любамудрава "Мастак і педагог" — да 3 кастрычніка.

Філіялы музея МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-І ПАЛОВЫ ХІХ СТ." г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазыцыі: ■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".

■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".

■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. ХІХ стст."

■ Кожную пятніцу і суботу з 17.45 да 21.00 у дворыку дома-музея адбываецца танцвальныя орен айр і бясплатны майстар-клас для пачаткоўцаў.

■ Музычны вечар "Восеньскі раманс" з жаночым музычным праектам "Bon Voyage" — 30 верасня ў 18.30.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАЎБІЧЫ Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазыцыя. ■ Выстава "Беларуская лялька" з фондаў клуба фальклорнай і народнай лялькі "Папараць-кветка".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — ХХ стст."

Выставы: ■ Выставачны праект "Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля".

■ Выстава "Прыватная калекцыя" вядомага расійскага фотамастака Кацярыны Раждэвскай (Масква) — да 30 кастрычніка.

■ Выстава "PaVeTra. Водар роднага краю" — з 22 верасня.

■ Акцыя "Воляне піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

■ Інтэрактыўны праект "Лазеры лабірынт" — да 28 верасня.

Філіялы музея ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазыцыі: ■ "Мінск губернскай ў канцы XIX — на пачатку ХХ стст."

■ "I З'езд РСДРП у асобах".

■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".

■ "Гісторыя Дома-музея I З'езду РСДРП".

■ Выстава ўнікальных рэалістычных фігур "Свет старажытных людзей" — да 4 снежня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазыцыя.

■ Выстава "Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь".

■ Выстава "Перадвыбарны плакат Беларусі. Мінюлае і сучаснасць".

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазыцыі: ■ "Геалогія і палеанталогія".

■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".

■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазыцыя. Майстар-класы: ■ Дзюпаж для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

Выставы: ■ "Займальная географія" — да 31 кастрычніка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО г. Мінск, вул. Сьвярдлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазыцыі: ■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выставы: ■ "Вянок" — з 15 верасня.

БЕЛАРУСЬ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз., ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

■ Пастаянная экспазыцыя. ■ Выстава серыі карцін "Лічыбы на срэцы" героя Беларусі, народнага мастака СССР і Беларусі, удзельніка Вялікай Айчынай вайны Міхаіла Савіцкага — да 9 кастрычніка.

■ Выстава "Беларусы ў ІІ Польскім корпусе. Невядомыя старонкі Другой сусветнай вайны" — да 2 кастрычніка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль ■ Пастаянная экспазыцыя. Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці ■ Выстава "Беларусь у абдымак зорак" — да 3 кастрычніка.

■ Случка брама ■ Інсталіяцыя "Застылыя хвіліны цішыні" — да 30 верасня.

Ратуша ■ Пастаянная экспазыцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазыцыя. ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазыцыі: ■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".

■ Тэатрылізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам, для школьнікаў малодшага ўзросту.

■ Музейна-педагагічны праект "Кроцымы ў школу разам з Коласам".

■ Стацыянарная выстава "У хвалях няспыннага руху: аўтамабільнымі шляхамі Коласа" — да 30 верасня.

■ Пешая экскурсія "Мясяцінамі Коласа ў Мінску". Акцыі:

■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музеі).

■ Вшчанавае ад музея, фотасесія "У дзень высяля — у музей!".

■ Музейная творчая майстэрня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазыцыі: ■ Пастаянная экспазыцыя "Шляхі" з прагледам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.

Акцыі: ■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі" для ўсіх катэгорый наведальнікаў.

■ Фотавыстава Міхася Міцкевіча "Мільяны вобразы" — з 23 верасня да 15 кастрычніка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазыцыі: ■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".

■ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазыцыі: ■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

■ Рэканструкцыя інтэр'ераў былога сядзібнага дома "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".

■ Выстава жывапісу і скульптуры "Сустрача вяснікоў" — да 2 кастрычніка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазыцыі: ■ "Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет".

■ "Мінск сярод сяброў. Гарды-пабрацімы сталіцы Беларусі".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА" г. Мінск, праезд Чыжоўскіх, 8.

■ Пастаянная экспазыцыя. ФІЛІАЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ г. Мінск, праезд Чыжоўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазыцыі: ■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. ХХ стст.

■ Выстава "Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакроў" (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).

ЭКСПАЗЫЦЫЯ "КАРЗТНАЯ" г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

АРТ-ГАСЦЁЎНЯ "ВЫСОКАЕ МЬСТА" г. Мінск, вул. Герцана, 2а. Тэл.: 321 24 30.

■ Рэспрэктыўная выстава ўдзельнікаў фотаклуба "Мінск" "Так! Гэта Мінск" — да 25 верасня.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

■ Выставачна-адукацыйны праект "Па слядах мамантаў" — да 30 верасня.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Экспазыцыі: ■ "Культывыя прадметы" ("Дамава царква", паўночны рызаліт палаца).

■ "Чырвоная гасцёўня".

■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Старажытная гісторыя Гомельшчыны (археалагічная экспазыцыя).

■ "Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку ХХ стст."

■ "Свет прыроды" (выставы "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны") (грот палаца).

■ Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея (у ле ў рамках — выстава "Эпоха гігантаў: таямніца рэканструкцыі набярэжнай ракі Сож" — з 15 верасня).

Выставы: ■ Выстава "Біблейскія і міфалагічныя сюжэты ў заходнеўрапейскім мастацтве XVII — XIX стст." (прадстаўлена больш за 70 твораў жывапісу, скульптуры і графікі з калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь) — да 13 лістапада.

■ Выстава "Відавочнае і неведанае: оптыка" (30 унікальных экспанатаў з Цэнтра навукі Каперніка ў Польшчы) — да 30 кастрычніка.

■ Выстава "Паралельны свет, або Міфы пра дамавікоў і лесавікоў" (падарожжа ў загадкавы свет славянскай міфалогіі, забабоны і магіі) — да 25 верасня.

■ Выстава "Атлантыда. Мігальнівыя скарыбы Ёнагуні" — да 9 кастрычніка.

■ Выстава "Узнагароды краін свету" — да 25 верасня.

■ Выстава "Есць вочы ў кветках" — да 25 верасня.

Вежа палаца Экспазыцыі: ■ "Уладальнікі Гомельскага палаца Румянцавы і Паскевічы".

Выставы: ■ "Мудрая думка" — выданні ўсходняй літаратуры другой паловы ХХ ст. — да 30 верасня.

■ Міні-выстава да 95-годдзя з дня нараджэння беларускага мастака Мікалая Паланкова. Паўночнае крыло палаца Экспазыцыі: ■ "Zootegra".

Выставы: ■ Выстава экзатычных жывёл. Зімовы сад ■ "Свет субтрапічных раслін і жывёл". Вежа агляду.

Спачывальня князёў Паскевічаў. ■ Інтэрактыўны праект для школьнікаў "Вялікі музей для цудоўных сяброў".

Белая гасцёўня палаца. ■ Канцэртная праграма пераможцаў тэлепраекта "Вялікая опера" Салтанат Ахметавай і Ільві Сільчукова — 29 верасня а 19-й.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазыцыя.

■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

■ На тэрыторыі працуюць пнеўматычны цір.

■ "Музей крыміналістыкі".

■ Выстава "І памяць сэрца гаворыць".

■ Выстава "Мы ўспомнім зноў мінулыя вайны..."

■ Выстава "Збор для моцных духам".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазыцыі: ■ "Прырода Лідчыны".

■ "Сучаснае мастацтва краю" (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).

Выставы: ■ Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сабра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера".

■ "Вядзьмачачка мы ад Гедыміна...".

■ Мемарыяльны пакой Валенція Таўла.

■ Выстава са збору А.Фішбайна "Рэчы побыту канца XIX — пачатку ХХ стст."

■ Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка 60-х".

■ Выстава "Вайны свяшчэнных старонкі".

■ Выстава "Надзейны шчыт краіны".

■ Выстава "Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт".

■ Выстава "Жыве мая ліра наова!", прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл.факс: 334 11 56.

■ 25 — "Тры парасочки" (балет у 2-х дзеях) С.Кібіравай. Пачатак аб 11-й.

■ 25 — "Маленькі прынец" (балет у 2-х дзеях) Я.Глебава. Пачатак а 18-й.

■ 26 — "Пікавая дама" (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.

■ 27, 28 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П.Чайкоўскага.

■ 28 — Канцэрт да 90-годдзя з дня нараджэння народнага артыста Беларусі Валерыя Пушкава "Паміці

вясляка спевака" (Камерная зала імя Ларысы Александровскай). Пачатак у 19.30.

■ 29 — "Карміз" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Біэз.

■ 30 — "Спячая прыгажуня" (балет-феерія ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.

■ 27 — "Таемны шлюб" ("Граф Люксбург") (опера ў 2-х дзеях) Ф. Легара.

■ 28 — "Аднойчы ў Чыкаго" (музычнае рэвію ў 2-х дзеях) Дж.Стэйна, Г.Мілера, Дж.Кандра і інш.

■ 29 — "Жызэль" (балет у 2-х дзеях) А.Адана.

■ 30 — "Лютучая мыш" (опера ў 3-х дзеях) І.Штраўса.

■ 1 кастрычніка — "Бураціна.ВУ" (музیکл для дзяцей і дарослых у 2-х дзеях) А.Рыбнікова. Пачатак аб 11-й.

■ 1 кастрычніка — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбнікова. Пачатак а 18-й.

■ 1 кастрычніка — "Тры Жызэлі" (драма) А.Курэйчыка.

■ 1 кастрычніка — "Тры Жызэлі" (драма) А.Курэйчыка.

■ 25 верасня, 1 кастрычніка — "Горад клоўна Піка" (прэм'ера) М.Барцнева. Пачатак аб 11-й.

■ 25 — "Прышчэка і Свінапак" Х.-К. Андрэсана. Пачатак аб 11-й.